

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΣΑΛΗ-ΠΑΠΑΣΑΛΗ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ - ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ - ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΟΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ
του ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ
και ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

και
ΠΡΥΤΑΝΙΣ
ΙΟΝΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ 2015

2) «**ΜΥΚΗΝΑΪΚΑ, Γραμμική Γραφή Β΄**», Αθήνα, 1996, Εκδόσεις Παπαδήμα, σελ.180,

Η παρούσα μονογραφία συντάχθηκε, προκειμένου να είναι δυνατή η ανάγνωση και κατανόηση των λημμάτων –των αναφερομένων στη Γραμμική Γραφή Β΄– του Λεξικού Μυκηναϊκών όρων και αποτελεί τμήμα μιας ευρύτερης –εν εξελίξει μελέτης– με θέμα «Μυκηναϊκή Γλώσσα και Γραφή».

Η εισαγωγή είναι αρκετά λεπτομερής και παρέχει ικανά στοιχεία, που φωτίζουν την πρωταρχική γραπτή έκφανση της ελληνικής γλώσσας προτασσόμενο και του Λεξικού, κατά τη Μυκηναϊκή Εποχή. Περιέχει τα κεφάλαια:

- 1 Καταγωγή της Γραμμικής Γραφής Β΄,
- 2 Χρονολόγηση, τόπος και χρόνος εύρεσης των Πινακίδων Γραμμικής Γραφής Β΄,
- 3 Οι Γραφείς,
- 4 Ταξινόμηση των Μυκηναϊκών Κειμένων,
- 5 Γραφή των Μυκηναϊκών Κειμένων,
- 6 Συλλαβογράμματα,
- 7 Κανόνες Μυκηναϊκής Ορθογραφίας,
- 8 Τρόπος γραφής των λέξεων,
- 9 Ιδεογράμματα,
- 10 Σημεία μονάδων μέτρησης - Αριθμητικά σημεία,
- 11 Γλώσσα των Μυκηναϊκών Κειμένων,
α) Φωνητικά, β) Μορφολογικά
- 12 Διαλεκτική θέση της Μυκηναϊκής,
- 13 Περιεχόμενα των Μυκηναϊκών Κειμένων,
- 14 Ερμηνεία των Μυκηναϊκών Κειμένων,
- 15 Σημασία των Μυκηναϊκών Κειμένων.

Η εργασία περιέχει αρκετά χαρακτηριστικά παραδείγματα και συνοδεύεται από εκτενή βιβλιογραφία.

7) «**Ετοιμότητα και Προστασία Πολιτιστικών Χώρων, Ιερών Ναών και του εκκλησιάσματος**», Αθήνα, 2005, Έκδοση Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Η παρούσα μονογραφία πραγματεύεται θέματα Προστασίας και Ετοιμότητας στους Ναούς και το εκκλησίασμα και εξετάζει τους τρόπους της προληπτικής φροντίδας, που πρέπει να επιδεικνύονται κατά τη λειτουργία των πολιτιστικών χώρων.

Στην εργασία γίνεται λόγος τόσο για τα **άμεσα μέτρα**, που πρέπει να λαμβάνονται σε επίπεδο Προετοιμασίας και Ετοιμότητας, όσο και για τα **έμμεσα μέτρα**, που αφορούν τους τρόπους προφύλαξης και ασφαλούς διαφυγής του κόσμου (κυρίως εξαιτίας φωτιάς, σεισμού ή πλημμύρας) κατά την εκδήλωση του γεγονότος, καθώς επίσης και αμέσως μετά.

Τα μέτρα αυτά διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: I) Προληπτικά μέτρα, II) Ενέργειες κατά τη διάρκεια του εκτάκτου γεγονότος και III) Ενέργειες μετά την εκδήλωση του εκτάκτου γεγονότος.

Για καθεμιά από τις παραπάνω κατηγορίες υποδεικνύονται ενέργειες, ως προς:

α. τα Δομικά Μέτρα Ετοιμότητας (κτηριακές βελτιώσεις) και

β. τα Μη Δομικά Μέτρα Ετοιμότητας (διαχείριση κοινού και κινητών αντικειμένων). Απαριθμούνται και ερευνώνται εν εκτάσει τα ενδεικνυόμενα προληπτικά μέτρα για την ουσιαστική βελτίωση των υποδομών, τη στερέωση του πάσης φύσεως κινητού εξοπλισμού, καθώς και την εν γένει αγωγή του κοινού προς αποφυγή πανικού, μέσω εναλλακτικών σεναρίων – κατά ηλικιακή κατηγορία κοινού – σε σχέση με την πιθανή ώρα και εποχή εκδήλωσης μιας φυσικής καταστροφής.

Η εργασία συνοδεύεται και από ένα Παράθεμα με οδηγίες για την Προληπτική Συντήρηση και τις Αρχές Διατήρησης και Ασφάλειας των μουσειακών αντικειμένων, συνοδευόμενο με γραφικές παραστάσεις, για τον τρόπο εφαρμογής τους.

8) Σπουδή στη Διατήρηση της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς του 20ού αι., Αθήνα, 2006, <http://www.ktirio.gr>

Η πραγματεία που, συνιστά ομαδική εργασία, περιλαμβάνει ένα σύνολο προβληματισμών σχετικών με τις μεθόδους διατήρησης του σύγχρονου μνημειακού πολιτιστικού αποθέματος και διερευνά τις αρχές, που διέπουν την αποκατάσταση και αξιοποίησή τους.

Πραγματεύεται θέματα, όπως: η έννοια της διατήρησης στα κτήρια υπό το ισχύον νομικό πλαίσιο και τους σχετικούς θεσμικούς κανόνες, που τηρούνται κατά την αποκατάσταση της αρχικής μορφής τους (διατήρηση της αυθεντικότητας των στοιχείων τους), σε ευθεία πάντοτε συνάρτηση με τα δομικά προβλήματα, που παρουσιάζονται (καθώς και με τον λεγόμενο αναστηλωτικό φονταμενταλισμό).

Εξετάζει, επίσης, τα συνήθη πρακτικά προβλήματα διατήρησης, που σχετίζονται με τα σύγχρονα υλικά την ποιότητα των υλικών, τη γήρανσή τους, χρήση τους στις ανακατασκευές, καθώς και τα περιθώρια συμβιβασμών, που επιχειρούνται συνηθέστερα. Τέλος, καταλήγει σε χρηστικά συμπεράσματα, για την ταχεία εφαρμογή τους στην πράξη.

9) Μουσειολογία 3: «Σπουδή στα Υπαίθρια Αρχαιολογικά Μουσεία

(Υπόθ. Εργασ.: Λύκειον Αριστοτέλους Αθηνών)

3rd International Congress of Museology, Λέσβος, 2006

Παράθεμα

i) Μουσεία Επιστημών (Hands-on)

(Υπόθ. Εργασ.: Παλαιό Χημείο Αθηνών)

ii) Οικομουσεία»,

Αθήνα, 2007, Έκδοση διαδικτυακή.

Το περιεχόμενο της μονογραφίας αναφέρεται στην περαιτέρω ανάπτυξη του θέματος των Υπαίθριων Αρχαιολογικών Μουσείων, που απετέλεσε αντικείμενο ανακοίνωσης και συνοδεύεται από σύντομο **Παράθεμα**, σχετικό με ορισμένους νέους τύπους, τα Οικομουσεία και τα λεγόμενα Hands-on Μουσεία.

Τα Υπαίθρια Αρχαιολογικά Μουσεία στην Ελλάδα είναι συνήθως αρχαιολογικά και συνιστούν χώρους ιδιαίτερου Πολιτισμικού ενδιαφέροντος.

Επειδή, στην Ελλάδα οι σημαντικότεροι «ειδικού ενδιαφέροντος χώροι» σχετίζονται με –συνήθως εν εξελίξει ανασκαφές– γι’ αυτό οι σχετικές μουσειολογικές προτάσεις προσανατολίζονται στον τρόπο ανάδειξης των αρχαιολογικών χώρων, σε σχέση με τη μορφή του κελύφους, που θα τους παράσχει ικανή προστασία.

α) Υποστηρίζεται ότι ο σχεδιασμός ενός τέτοιου κελύφους θα πρέπει να στηρίζεται στις μορφολογικές αρχές που υπαγορεύονται από το **καλλιτεχνικό ιδίωμα** και τη μορφολογία του αισθητικού περιβάλλοντος, στο οποίο εντάσσονται τα μνημεία του αξιοποιούμενου χώρου. (Η σύλληψη του κελύφους, μορφολογικά οφείλει να ενσωματώνει και μνήμες, που παραπέμπουν χρονικά στο ευρύτερο αισθητικό περιβάλλον και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα της εποχής, στην οποία έζησε το μνημείο).

β) Προτείνεται, επίσης, **χωρικά οι λύσεις, να υπαγορεύονται από την «νομοτέλεια» του περιβάλλοντος χώρου** (που τις φιλοξενεί), ενώ λειτουργικά να συντάσσονται απαραίτητως με τις **αυθεντικές αναφορές** τις σχετικές με τον χώρο, την εποχή και την ιστορία του. Τέλος, θέτει το βασικό πλαίσιο των επεμβάσεων, δεδομένου ότι η εν γένει μουσειολογική μελέτη πρέπει να στηρίζεται πρωτίστως στις εξής αρχές:

I) την απόλυτη **αναστρεψιμότητα** των επεμβάσεων

II) τη δυνατότητα συνέχισης της ανασκαφής.

III) τη διευκόλυνση της **επισκεψιμότητας** του χώρου και την αναβάθμιση της **παιδευτικής λειτουργίας** του δημιουργούμενου υπαίθριου Μουσείου, μέσω:

α) μιας παρουσίας που θα διακρίνεται για **υψηλή ερμηνευτικότητα** αλλά με σεβασμό στο μνημείο και την **ιστορικότητα του περιβάλλοντος**,

β) της μέριμνας για την **απαλλαγή του επισκέπτη από τη μουσειακή κόπωση** (εναλλακτικές πορείες, καθιστικά ανάπαυσης – πληροφόρησης κ.λπ.),

γ) της μέριμνας για την **εναλλακτική ενημέρωση** των επισκεπτών (χρήση πολυμέσων, εκπαιδευτικά δρώμενα) αποκλειστικά, όμως, σε θέσεις μακράν του μνημείου,

ενώ αντιθέτως, κατά τη γνώμη μας,

δ) πρέπει να προβλέπεται μόνον **συμβατική σήμανση στο επίπεδο των αρχαίων**.

Υπογραμμίζεται ότι τα αρχαιολογικά μουσεία απαιτούν **ήπιους μουσειογραφικούς προσδιορισμούς**. Τα εκθέματα κατά βάση πρέπει να προστατεύονται και να συντηρούνται, ενώ κατά τα λοιπά να αφήνονται σε άμεση επικοινωνία με τον θεατή, διότι τα ίδια τα μνημεία ανθίστανται στη φορτική μουσειογραφική υποστήριξη. **Τα αρχαιολογικά κατάλοιπα κουβαλούν μνήμες αιώνων και δημιουργούν από μόνα τους συνθήκες ψυχικής μέθεξης.**

ΠΑΡΑΘΕΜΑ

i) **Μουσεία Επιστημών (Hands-on)**. Τα λεγόμενα Hands-on Μουσεία συνιστούν μία ενδιαφέρουσα μουσειολογική άποψη, δεδομένου ότι αφενός αφορούν υψηλής ερμηνευτικότητας μουσειακά περιβάλλοντα και αφετέρου, διότι συχνά προσφέρονται προνομιακά και στις ιδιαίτερα ευαίσθητες κατηγορίες των εχόντων μειωμένη όραση επισκεπτών. Στα Μουσεία αυτού του τύπου η πρόσληψη της γνώσης ολοκληρώνεται μέσω του απ’ ευθείας αγγίγματος των μουσειακών αντικειμένων.

Η χώρα μας διαθέτει έναν ιδανικό μουσειακό χώρο, ο οποίος, χωρίς ιδιαίτερο κόστος, θα μπορούσε να προσφέρει ένα πρωτοποριακό μουσειακό περιβάλλον. Το Παλιό Χημείο (το οποίο περιλαμβάνει, εκτός από το ιστορικό κτήριο (έργο Τσίλλερ), και έναν μουσειακό εξοπλισμό εν λειτουργία – και μάλιστα με πολλαπλά αυθεντικά αντικείμενα), θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πρότυπο και μοναδικό στο είδος του hands-on Μουσείο, σύμφωνα με τις

σύγχρονες μουσειολογικές αντιλήψεις. Ένα άρτια εξοπλισμένο «Μουσείο Φυσικών Επιστημών και Τεχνολογίας», εν πλήρει λειτουργία και με εν χρήσει πολλαπλές θέσεις εργασίας.

Προτείνεται η αποκατάσταση και αξιοποίηση αυτού του μοναδικού υφιστάμενου στο είδος του μουσειακού συγκροτήματος, που θα συνέβαλε στη δημιουργία ενός νέου λαμπρού καινούργιου χώρου πολιτισμού –σύμφωνα με τις τελευταίες μουσειολογικές αντιλήψεις– με πολλαπλά όργανα στους πάγκους των εργαστηρίων, άρτια, πλήρη και κυρίως εν λειτουργία, έτοιμα για εκπαιδευτική χρήση από τους επισκέπτες. Πολύτιμος χώρος για πολύτιμες εμπειρίες.

Τέτοιοι χώροι θεωρούνται ευλογία παντού, σ' όλον τον κόσμο, προστατεύονται και αξιοποιούνται ιστορικά και παιδευτικά και θα έπρεπε να εκτιμώνται και αξιοποιούνται και στη χώρα μας.

ii) **Οικομουσεία** – Η εργασία κατ' αρχάς ορίζεται το περιεχόμενο της έννοιας «Οικομουσείο» στην οποία, εκτός από τα μνημεία, συμπεριλαμβάνεται και το περιβάλλον τους ως υλική (τοπίο, γεωπολιτική θέση κ.λπ.) και ως άυλη (ιδεολογία, περιρρέουσα ατμόσφαιρα, ήθη, κοινωνικές και οικονομικές παράμετροι κ.λπ.) υπόσταση. Η εργασία αναφέρεται σε περαιτέρω διεύρυνση του θέματος αυτού που περιλαμβάνεται στο βιβλίο Μουσειολογίας 2 – III, Σαλή, 2006.

Διερευνάται ο τρόπος συγκρότησης των διαφόρων θεματικών ενοτήτων που αναπτύσσονται στα Οικομουσεία, και που περιλαμβάνουν στοιχεία του παρελθόντος, χωρίς ιδιαίτερα νοσταλγικό χαρακτήρα, αλλά με το ενδιαφέρον εστιασμένο στη διαχρονική τους εξέλιξη, θεωρώντας ότι κάθε αντικείμενο είναι σημαντικό, αρκεί στην ερμηνεία και την αξιοποίησή του να συνοδεύεται από την πολιτισμική του ταυτότητα (και πάντοτε εκτιθέμενο σε συνάρτηση με το πεδίο παραγωγής και χρήσης του).

Καταδεικνύεται η πολύπλευρη συμβολή των Οικομουσείων στην ανάδειξη της ανθρώπινης διαβίωσης μιας κοινωνίας του παρελθόντος με ταυτόχρονη προβολή της στο παρόν. Τούτο επιτυγχάνεται, συνήθως, μέσω της σύνδεσης του προσερχόμενου κοινού με το κοινωνικό περιβάλλον της περιοχής και με το δεδομένο ότι στα Οικομουσεία, ως περιβάλλον των εκθεσιακών αντικειμένων και ενοτήτων, προσφέρεται ο χώρος που τα γέννησε.

Ιδιαίτερος επισημαίνεται ότι πρωταρχικός σκοπός των Οικομουσείων είναι να κρατούν ζωντανή τη συλλογική μνήμη των κοινωνιών, στις οποίες αναφέρονται, όσον αφορά τις παραδοσιακές τεχνικές ή δραστηριότητες του δικού τους παρελθόντος. Η όλη ερμηνευτική παρουσίαση στηρίζεται στη συμμετοχική διαδικασία προσέγγισης του επισκέπτη, στοχεύοντας, μεταξύ των άλλων, και στη βιωματική εμπειρία του (μέσω των διαφόρων δραστηριοτήτων που συχνά προσφέρονται στο κοινό).

Τέλος, διαπιστώνεται ότι μέσα από μία άρτια ερμηνευτική παρουσίαση, στο περιβάλλον των Οικομουσείων πρέπει να αναδύεται ο «εσωτερικός» (ιδεολογία, συνθήκες διαβίωσης, θέση κ.λπ. του παραγωγού στην κοινωνία) και ο «εξωτερικός» (φυσικό περιβάλλον, πολιτική κατάσταση, κοινωνικές συνθήκες) κόσμος της εποχής που ο παραγωγός του έργου έζησε, με ταυτόχρονη αναφορά τους στο παρόν.

10) «Το Πανόραμα της Μινωϊκής Θρησκείας στο Υστεροκυκλαδικό Ακρωτήριο», Αθήνα, 2008, Έκδοση ΒΑΑΕ Αρ. 257.

Η μονογραφία συνιστά σπουδή επάνω στις Τοιχογραφίες της Δυτικής Οικίας της Θήρας και είναι τμήμα μιας ευρύτερης μελέτης, που έχει θέμα την επισήμανση στοιχείων μέσα σε αρχαία κείμενα σχετικών με τον πολιτισμό της Προϊστορικής Θήρας.

Ασχολούμενοι επί χρόνια με τη μελέτη των Μηκυναϊκών Κειμένων, των Ομηρικών Επών και την Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, εν γένει, και έχοντας παράλληλα υπόψη μας τις Τοιχογραφίες της Θήρας, διαπιστώσαμε ορισμένες ομοιότητες ανάμεσα σε αυτά που «εξιστορούν» ο ποιητής και οι μεγάλοι αρχαίοι συγγραφείς και σ' εκείνα που «ιστορεί» ο άγνωστός μας ζωγράφος της Δυτικής Οικίας στο Υστεροκυκλαδικό Ακρωτήριο.

Εκτός από τα Ομηρικά χωρία, κατά τη διερεύνηση των αρχαίων κειμένων ανιχνεύσαμε ορισμένες αναφορές από την Ελληνική Μυθολογία, που φαίνεται να συσχετίζονται με τα εικονιζόμενα στις τοιχογραφίες της Θήρας, καθώς και αρκετές αναφορές κυρίως από τον Φιλόχορο και τον Αριστοτέλη, ήτοι: Ξετυλίγουμε τον «μίτον» της Αριάδνης (στη Μικρογραφική Ζωφόρο, όπως παραδίδει ο Μαρινάτος), που ξεκινάει ακριβώς πάνω από το κεφάλι της λεγόμενης «έρειας», η οποία ως θέμα της έχει «τον μεγαλοπρεπή στόλο» που γυρίζει από «αποστολή μακρά και ριποκίνδυνη», ενώ, στο κέντρο βάρους της σύνθεσης προβάλλει «**το μόνον** ιστιοπλοούν πλοίο του στόλου» (ή «Πελειάδα») με το αναπεπταμένο **λευκό πανί** και τη διακόσμηση με ιπτάμενα περιστέρια, που ίσως αποβλέπουν στο να τονίσουν τον χαρακτήρα του πλοίου ως «αγγελιαφόρου» του στόλου. Η όλη παράσταση μας παραπέμπει (όπως εκτενώς αναλύουμε στην εργασία), σε ένα από τα γνωστότερα επεισόδια της ελληνικής μυθολογίας, τον γνωστό **μύθο Θησέα – Αριάδνης**.

Επίσης, η ιδιορρυθμία του δωματίου 5 της Δυτικής Οικίας να έχει και τους τέσσερις τοίχους διάτρητους από ανοίγματα (Ρυθμική εναλλαγή φωτός – σκότους, πληρότητας – κενού, εσοχής – εξοχής), αποτελεί έναν έξοχο συμβολισμό, *μήνυμα τῶν ἐν Λαβυρίνθῳ Περιόδων καὶ διεξόδων ἐν τινι ρυθμῶ παραλλάξεις καὶ ἀνελίξεις*, διότι *Φιλόχορος δὲ φησὶν ... ὅτι φρουρὰ μὲν ἦν ὁ Λαβύρινθος οὐδὲν ἔχων κακόν ...*

Στη συνέχεια διατρέχουμε ορισμένα αρχαία κείμενα (Φιλόχορος, Πλούταρχος, κ.λπ.), όπου επίσης επισημαίνουμε αρκετές, ιδιαίτερα πειστικές, σχετικές αναφορές.

Τέλος, ανατρέχοντας, στα *in situ* αρχαιολογικά ευρήματα του Υστεροκυκλαδικού Ακρωτηρίου συμπεραίνουμε ότι τα διαδραματιζόμενα στη Μικρογραφική Ζωφόρο δεν αφορούσαν πραγματική διαδρομή και διαδικασία μύησης την εποχή του Ακρωτηρίου· Θεωρούμε ότι ίσως αποτελούσαν επική ιστόρηση, πλέον, μιας πραγματικής κατά το παρελθόν διαδικασίας, που πιθανότατα έχει συρρικνωθεί σε τελετουργίες, όπως αυτή του Υστεροκυκλαδικού Ισογείου 3β της Ξεστής 3 (δολιχοδρομική σύνθεση λαβυρίνθου). Ανεξίτηλα τα ίχνη (αυτού του είδους δημιουργικής σύλληψης), υπάρχουν σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής και της τέχνης στο Ακρωτήριο και βέβαια στον όλο αρχιτεκτονικό σχεδιασμό του, με τα πολύθυρα, τα πολυπαράθυρα και τους κατακερματισμένους χώρους. Ολόκληρη η μινωική αρχιτεκτονική χαρακτηρίζεται από πολυπλοκότητα, κατόψεις εξαιρετικά ανήσυχες και διαδρομές «σκολιές», μία σχεδιαστική ανησυχία που δεν είναι καθόλου τυχαία.

Επιπλέον, καταλυτική είναι η διαφορά στον πολεοδομικό σχεδιασμό ανάμεσα στην Κρήτη και τη Θήρα, στην **ανακτορική αρχιτεκτονική και την αστική** (μεγαλοαστική).

(Στη μητρόπολη Κνωσό, στο κέντρο αναφοράς των δρωμένων, συναντάμε ένα τεράστιο πολυδαίδαλο ανακτορικό συγκρότημα, ενόσω στην περιφέρεια Ακρωτήρι βρίσκουμε μεμονωμένα κτήρια ή συμπλέγματα κτηρίων αστικού τύπου).

Συμπεραίνουμε ότι από τη μία πλευρά έχουμε τη μητρόπολη (και κέντρο μύησης), που εκφράζεται με την ανακτορική αρχιτεκτονική και από την άλλη την περιφέρεια, που εκφράζεται με αστική αρχιτεκτονική. (Ο κοινωνικοθηρησκευτικός συσχετισμός είναι ανάλογος, πράγμα που η αρχιτεκτονική τον εκφράζει με αυτές τις τεράστιες διαφορές και ιδιομορφίες στον πολεοδομικό τους σχεδιασμό, παρότι τα επιμέρους μορφολογικά και κτηριολογικά στοιχεία –πολύθυρα, πολυπαράθυρα, κ.λπ.– παραμένουν τα ίδια).

Τέλος, η εγκυρότητα των αρχαίων γραπτών κειμένων είναι δεδομένη. Ιδιαίτερα η μαρτυρία του Αριστοτέλη είναι εκείνη που δύσκολα επιδέχεται αμφισβήτηση, τόσο από πλευράς περιεχομένου (συγκεκριμένες αναφορές σε Μίνωα, Ραδάμανθυ κ.τ.λ.) όσο και από πλευράς χρονικής αναφοράς (Μινωϊκή Εποχή), καθότι δημιουργήθηκε υπό πολύ συγκεκριμένες συνθήκες και κάτω από τον διόλου φιλικό έλεγχο του ανυποχώρητου αντιπάλου του Δημοσθένη. Υποστηρίζουμε ότι ο Αριστοτέλης, υπό αυτές τις συνθήκες, πολύ δύσκολα θα μπορούσε να ισχυρισθεί οτιδήποτε ανακριβές ή υπερβολικό, γι' αυτό και οι μαρτυρίες του είναι ελεγμένες, αναμφισβήτητες, αφορούν στην Κρήτη του Μίνωα και την οργάνωση αυτής της συγκεκριμένης κοινωνίας, την οποία περιγράφουν λεπτομερώς και σχολιάζουν πολλαπλώς (φερ' ειπείν, ως προς τη σχέση της με τους γείτονές της στο Αιγαίο, εν προκειμένου).

Και βέβαια, τέτοια λαμπρή εποχή, που θα μπορούσε να δημιουργήσει μυθολογία, μετά τη μινωική δεν ξέρουμε να υπήρξε άλλη, ενώ επιπροσθέτως –και κυρίως– **η επιχειρούμενη αντιστοίχιση κειμένων και αρχαιολογικών δεδομένων είναι αξιοσημείωτη τόσο σε έκταση όσο και σε συνοχή.**

11) «Ζητήματα Συγκριτικής Μουσειολογίας», Βόλος 2008 (Πανελλήνιο Συνέδριο Μουσεία και Εκπαίδευση).

Παράθεμα

i. Σπουδή στο Σπαθάρειο Μουσείο Θεάτρου Σκιών,
Αθήνα 2009, Έκδοση διαδικτυακή,

Στη μονογραφία (που είναι σπονδυλωτή) εξετάζονται ζητήματα Συγκριτικής Μουσειολογίας και συγκεκριμένα:

I. Η Μουσειολογία σε σχέση με την ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ:

Στο παρόν κεφάλαιο I, εξετάζονται οι βασικές παράμετροι που αφορούν τη διαμόρφωση των κειμένων Υποτιτλισμού, δεδομένου ότι το περιεχόμενο των Πινακίδων συνιστά το αμεσότερο πληροφοριακό μέσο για τους μουσειακούς επισκέπτες.

Σχετικά με τον προσδιορισμό της ορολογίας τεκμηρίωσης η συμβολή του μουσειολόγου περιορίζεται στην εξειδικευμένη γνώση (του Επιμελητή), που πρέπει να εκλαϊκευθεί και στο συνεστραμμένο επιστημονικό λεξιλόγιο που πρέπει να μετατραπεί σε καθημερινό γλωσσάρι (εξίσου επιστημονικό όσο καταληπτό από το ευρύ κοινό), καθότι ο μουσειολόγος ασχολείται μόνον με το ύφος και τη μορφολογία των κειμένων των Πινακίδων, δηλαδή διερευνά όλα όσα σχετίζονται με **το επικοινωνιακό μέρος των Πινακίδων. Δεν τον αφορά**

το επιστημονικό σκέλος του περιεχομένου του Υποτιτλισμού (που αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του επιμελητή του Μουσείου), καθότι δεν έχει την επάρκεια να αναμειχθεί ένας μουσειολόγος.

Τέλος, δεν τον αφορά η σύνταξη του τελικού λήμματος καταχώρισης –κατά την αρχειοθέτηση ενός αντικειμένου–, καθόσον τούτο αποτελεί ζήτημα συνεργασίας ομάδας επιστημόνων, που συγκροτείται από επιμελητές και ειδικούς Πληροφοριακών Συστημάτων. Σ' αυτήν την ομάδα εργασίας οι μουσειολόγοι μπορούν να συμμετάσχουν δευτερευόντως και μόνο στο σκέλος της **επισήμανσης των σημασιολογικών πληροφοριών των αντικειμένων, κατά τη φάση του προσδιορισμού της ορολογίας Τεκμηρίωσης.**

II. Η Μουσειολογία σε σχέση με τη ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ (όπου και παρατίθεται μία εκτενής Σπουδή στα εκπαιδευτικά προγράμματα με υπόθεση εργασίας τα προγράμματα του Σπαθαρείου Μουσείου του Θεάτρου Σκιών), ειδικότερα:

Στο κεφάλαιο II εξετάζεται η πολυεπίπεδη (ως προς τους επισκέπτες) και πολυπαραμετρική (ως προς τα αντικείμενα) πληροφόρηση, που είναι περίπου ίδια είτε αφορά σε επιτόπια (in situ), είτε σε εικονική (virtual) επίσκεψη.

Βασικές κατηγορίες επισκεπτών, και στη μία και στην άλλη περίπτωση –τις ανάγκες των οποίων φιλοδοξούμε να καλύψουμε– αποτελούν:

- Τα παιδιά (βλ. Παράρτημα **Σπουδή στα Εκπαιδευτικά Προγράμματα του Σπαθαρείου Μουσείου Θεάτρου Σκιών**).
- Οι ενήλικοι
- Οι ειδικοί

Σε όλες αυτές τις κατηγορίες επισκεπτών οφείλουμε να προσφέρουμε εναλλακτική πληροφόρηση (ανάλογα με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο και το μορφωτικό τους επίπεδο), ενώ η μέθοδος και ο τρόπος των πληροφοριών, που θα προσφερθούν, αποτελούν αντικείμενο των Μουσειοπαιδαγωγών.

Επίσης, η άτυπη μαθησιακή εμπειρία που μπορούμε, πλέον, να προσφέρουμε είτε μέσα σε ένα Μουσείο είτε εξωτερικώς (out reach programs) είναι πολύ πλούσια και ευχερής.

Σαν τέτοιο παράδειγμα (case study) προσφέρεται ένα θέμα, το οποίο ήδη μερικώς το έχουμε διερευνήσει και παρουσιάσει στο παρελθόν, (στο πλαίσιο της ιδιότητός μας ως Γ. Γραμματέως του Σπαθαρείου Μουσείου Θεάτρου Σκιών, την οποία αναλάβαμε ως μουσειολόγοι, κατέληξε –εκτός από την μουσειολογική ανάπτυξη της συλλογής εντός του Μουσείου– και σε μία ολοκληρωμένη μελέτη Εκπαιδευτικού Προγράμματος για το Σπαθαρείο Μουσείο Θεάτρου Σκιών (η οποία εκτίθεται στο Παράρτημα του παρόντος Τόμου).

III. Η εργασία που εκπονήθηκε σε συνεργασία, αφορά τη με Μουσειολογία σε σχέση με την ΨΗΦΙΑΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ στους ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ (εδώ παρατίθεται μία εκτενής Σπουδή με υπόθεση εργασίας τον ψηφιακό εξοπλισμό στον **Ανασκαφικό χώρο του Λυκείου Αριστοτέλους, Αθηνών**).

Η ερμηνευτική παρουσίαση των ελλειπόντων τμημάτων των μνημείων στο κοινό προϋποθέτει ιδιαίτερη μουσειολογική μέριμνα και στις μέρες μας είναι πλέον δυνατό (αλλά με την πρέπουσα περίσκεψη) να **προσφεύγουμε στην τεχνολογία, για μια λελογισμένη υποκατάσταση της ελλείπουσας πραγματικότητας** των μνημείων ή χώρων που χάθηκαν ή αλλοιώθηκαν. Ειδικότερα, στο τρίτο αυτό κεφάλαιο, διερευνάται:

1. η σύγχρονη τεχνολογία και η αβλαβής εφαρμογή της στα σύγχρονα μουσεία,
2. οι τεχνολογίες προσαυξανόμενης πραγματικότητας,

3. οι τεχνολογίες βάσεων δεδομένων και δικτύων καθώς και

4. οι τεχνολογίες εικονικής πραγματικότητας.

Κρίθηκε απαραίτητη η τεκμηρίωση της ανάγκης προσφυγής σε σύγχρονα μουσειογραφικά μέσα, προκειμένου να καλυφθεί η ανάγκη της ερμηνευτικής συμπλήρωσης των ελλειπώς σωζόμενων μνημείων στους αρχαιολογικούς χώρους, δεδομένου ότι η τεχνολογία, πλέον, μπορεί να **προμηθεύει –χωρίς να αγγίζει το μνημείο– το απαραίτητο συμφραστικό περιβάλλον, που θα ολοκλήρωνε με επάρκεια την ασαφή (σήμερα) λειτουργία του μνημείου στην αντίληψη του θεατή.**

Θεωρούμε ότι η προσφυγή στη σύγχρονη τεχνολογία είναι θεμιτή, όταν οι δυνατότητες πρόσβασης στο αυθεντικό αντικείμενο είναι περιορισμένες λόγω καταστροφής, απώλειας ή εν πάση περιπτώσει αδυναμίας έκθεσής του. Όπου δεν είναι δυνατή η άμεση επαφή, ας φθάνει τουλάχιστον η γνώση, δεδομένου ότι συχνά τα αρχαιολογικά κατάλοιπα στη χώρα μας εμφανίζουν πτωχή διατήρηση. Άλλωστε, προσγράφεται στα θετικά της παρούσας μουσειολογικής άποψης το γεγονός ότι η τεχνολογία, αυτού του είδους, επιτρέπει αφ' ενός την εξάντληση των σημερινών και αφ' ετέρου την ενσωμάτωση των μελλοντικών επιστημονικών απόψεων, που η αρχαιολογική έρευνα θα φέρει σε φως, ταχύτατα και **αζημίως για το μνημείο.** Με τη χρήση των πολυμέσων **η σημειωτική του μουσειακού χώρου αναβαθμίζεται αισθητά και μάλιστα αβλαβώς για το μνημείο, εφόσον δεν χωρούν κανενός είδους αποκαταστάσεις επάνω στο ίδιο το σώμα του μνημείου.**

Τέλος, προτείνουμε να λαμβάνεται πρόνοια, ούτως ώστε, **οτιδήποτε θα μπορούσε ενδεχομένως να διαταράξει τη γαλήνη του αρχαιολογικού περιβάλλοντος, να μην βρίσκεται σε στενή γειτονία με τα αρχαία λείψανα,** καθώς και ότι η πρόταση αυτή καλό θα ήταν να προσφέρεται απλώς ως **δυνατότητα** στις παρεμβάσεις στους αρχαιολογικούς χώρους, **εφόσον επιτραπεί από την εποπτεύουσα Αρχαιολογική Υπηρεσία.**

12) «Στοιχεία Μουσειογραφίας: Υποτιτλισμός – Γραφή – Χρώμα και Φως», Αθήνα, 2010, Έκδοση διαδικτυακή.

Η συγκεκριμένη μονογραφία πραγματεύεται το **θέμα των Πινακίδων**, ένα ιδιαίτερος σημαντικό για όλα τα Μουσεία θέμα, διερευνά ήτοι: **I. τον Υποτιτλισμό** των εκθεμάτων και τη σχέση τους με τη **Γραφή** και το **Χρώμα** καθώς και **II. το Φως** (η χρήση του οποίου εξετάζεται εν εκτάσει σε υπόθ. εργασ. Φωτισμού Πινακοθήκης, δηλ. του χώρου ομού μετά των εκθεμάτων του).

Στο **πρώτο μέρος I της μελέτης αναπτύσσονται γραφικά** σε δεκαοκτώ (18) κεφάλαια τα εξής: 1. Είδη Γραμμάτων, 2. Τύποι Γραμμάτων, 3. Η Φόρμα του Γράμματος, 4. Ο Σκελετός του Γράμματος, 5. Οι Αναλογίες των Γραμμάτων, 6. Η Αρμονία της Γραφής, 7. Η Ευαναγνωστότητα, 8. Η Συνάφεια, 9. Η Αναγνωσιμότητα (με υποκεφάλαια, Μέγεθος και Διαστάσεις γραμμάτων, Σχεδιασμός κειμένων, Στοιχειοθέτηση κειμένων, Διάστιχα Ευθυγράμμιση, Μήκη και Αποστάσεις Στοιχείων, Χρωματισμός και Ποιότητες Υλικών), 10. Μορφολογία Γραμμάτων, 11. Μορφολογία Κειμένου (διαστασιολόγηση, αρκτογράμματα, διακοσμητικές λετρίνες κ.λπ.), 12. Τυπογραφικοί Κανόνες, 13. Τυπογραφικές Οικογένειες, 14. Διεθνές Τυπογραφικό Στυλ, 15. Ιδιότητες και χαρακτηριστικά Ελβετικού Design, 16. Γραφική γλώσσα, 17. Στοιχειοθέτηση και Μορφοποίηση Πινακίδων, 18. Σήμανση.

Στο δεύτερο μέρος II της μελέτης διερευνώνται το Φως και η χρήση του στον φωτισμό του μουσειακού χώρου και των εκθεμάτων και λαμβάνεται, ως υπόθεση εργασίας ένας απαιτητικός Μουσειακός χώρος, που είναι οι Πινακοθήκες (και τούτο διότι πιστεύουμε ότι οι –φαινομενικά– δύο διαστάσεις δρουν περιοριστικά ως προς την ανάδειξη του έργου σε αντίθεση με άλλα μουσειακά αντικείμενα –όπως είναι τα γλυπτά και τα μνημεία–, στα οποία οι τρεις διαστάσεις τους επιτρέπουν να επιβληθούν στον χώρο).

Για λόγους μεθοδολογίας ερευνώνται τρεις παράμετροι αναφορικά με τον φωτισμό: α) τεχνικά ζητήματα, β) ζητήματα αισθητικής και γ) ζητήματα συντήρησης, (παράμετροι που μελετώνται σε συνάρτηση μεταξύ τους), ήτοι: Κεφάλαιο 1ο – Φωτισμός, (1₁ Φως και ανθρώπινη αντίληψη, 1₂ Το χρώμα του φωτός στα αντικείμενα, 1₃ Πηγές φωτός, με έμφαση στον τεχνητό φωτισμό, 1₄ Φωτιστικές εγκαταστάσεις). Κεφάλαιο 2ο – Ο φωτισμός σε σχέση με την αισθητική εμπειρία, (2₁ Χωρική ανάλυση και συμφραστικό περιβάλλον μουσειακών αντικειμένων, 2₂ Υποστήριξη αισθητικής διάστασης). Κεφάλαιο 3ο – Φωτισμός και ζητήματα συντήρησης, παράμετροι ασφαλούς έκθεσης, επίπεδα έντασης, ποιοτικά χαρακτηριστικά. Τέλος, ο αποκλεισμός του ηλιακού φωτός κι ο έλεγχος των τεχνητών πηγών, παράλληλα με τη μουσειολογική υποστήριξη του ίδιου του εκθέματος (στο μέτρο της προβλεπόμενης χρήσης που επιτρέπουν οι προδιαγραφές του εκθεσιακού χώρου), αποτελούν το περιοριστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο προτείνεται να λειτουργήσει ο μουσειογράφος που θα χειριστεί τον φωτισμό.

Θεωρούμε ότι με την εφαρμογή κατάλληλων μουσειολογικών χειρισμών μπορεί να προσφερθεί στο προσερχόμενο κοινό και στα μουσειακά αντικείμενα ένα ασφαλές περιβάλλον έκθεσης, όπου δεν θα χρειάζεται να εκχωρούνται βασικά στοιχεία της επιζητούμενης αισθητικής απόλαυσης.

13) Μουσειολογία στην Πράξη 2: «ΓΛΥΠΤΟΘΗΚΗ Ταφικής Τέχνης 1ου Κοιμητηρίου Αθηνών», Αθήνα, 2011, Εκδόσεις Μεταίχμιο.

«Το στήσιμο της έκθεσης είναι στην ουσία ανέβασμα μιας θεατρικής παράστασης με τη διαφορά ότι οι ηθοποιοί εδώ είναι αντικείμενα, που, ενώ πολλά και σημαντικά έχουν να πουν, δεν έχουν μιλή. Ο τρόπος που θα τα εκθέσει ο μουσειολόγος, το παραπληρωματικό υλικό με το οποίο θα τα πλαισιώσει, το συμφραστικό περιβάλλον μέσα στο οποίο θα τα τοποθετήσει, θα τους δώσουν στόμα και φωνή να μιλήσουν, για να αφηγηθούν την ιστορία της ζωής τους.» (Σαλή, Γλυπτοθήκη Ταφικής Τέχνης, Αθήνα, 2011).

Το βιβλίο αφορά στην δημιουργία Γλυπτοθήκης Ταφικής Τέχνης εντός του 1^{ου} Κοιμητηρίου (χώρου φορτωμένου με ιστορία, μνήμες και συναισθήματα), που αναπτύσσεται με το σκεπτικό ότι,

σε ένα διαχρονικά χρησιμοποιούμενο κοιμητήριο –και μάλιστα στο 1^ο Νεκροταφείο της Αθήνας– η πραγματική μουσειακή εμπειρία βρίσκεται απέξω από το συγκεκριμένο Μουσείο. Μέσα στο Μουσείο απλά παίρνουμε μια πρόγευση, συνοδευόμενη από τις

απαραίτητες πληροφορίες, που θα μας επιτρέψουν να απολαύσουμε μία επιλεγμένη περιήγηση στους εκτεταμένους κοιμητηριακούς χώρους.

Η Γλυπτοθήκη Ταφικής Τέχνης, επομένως, φιλοδοξεί να είναι μια μουσειακή παράσταση αλλά, συγχρόνως, να αποτελεί το κατατοπιστικό πρόγραμμα του αληθινού έργου, που παίζεται ακριβώς απ' έξω (στον υπαίθριο ταφικό χώρο). Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο εξωτερικός περίπατος του επισκέπτη –μετά την επίσκεψή του στη γλυπτοθήκη– θα αποκτήσει νόημα, θα γίνει πολυεπίπεδος, τα μάτια του θα δουν πολλά και ο νους του θα κατανοήσει περισσότερα.

Ο εν θέματι μουσειακός χώρος, λοιπόν, θα έχει δύο βασικές λειτουργίες:

A. Θα χρησιμεύει ως προπαρασκευαστικό στάδιο, εφοδιασμένο με το αντίστοιχο παραπληρωματικό υλικό (συμφραστικό περιβάλλον) για την επαρκή ενημέρωση του κοινού, προκειμένου ο ίδιος ο επισκέπτης να μπορέσει να επιλέξει ύστερα και να οργανώσει τον περίπατό του (μουσειοδιδασκτική πορεία), στον ανοικτό (open air) μουσειακό χώρο του Α΄ Κοιμητηρίου, ο οποίος αποτελεί και την πραγματική **υπαίθρια γλυπτοθήκη (in situ έκθεση)**, με τις ολοκληρωμένες και αυθεντικές γλυπτικές ταφικές συνθέσεις.

B. Θα λειτουργεί ως αυτοδύναμος μουσειακός χώρος, ο οποίος οφείλει να παρέχει ολοκληρωμένη μουσειακή εμπειρία στον επισκέπτη,

Προς τούτο, οι επί μέρους θεματικές υποενότητες θα συναποτελέσουν τρεις οργανωμένες βασικές ενότητες, (τις οποίες μορφοποιούμε σχεδιαστικά, σε λεπτομερειακούς Πίνακες διαστάσεων 50εκ × 70εκ), ως εξής:

1η ΕΝΟΤΗΤΑ. Στις πέντε πρώτες υποενότητες (στάσεις) προσφέρεται σφαιρική ενημέρωση, όπως,

1. σύντομο ιστορικό, χάρτες, σχέδια και ιδρυτικά έγγραφα
2. αναφορές στα έθιμα γύρω από την ταφή, τον θάνατο, την μνήμη, κ.λπ.
3. κατηγορίες ταφικών μνημείων (ναϊσκοί, στήλες, ναϊσκόμορφες στήλες, πολυσύνθετες μορφές, λάρνακες κ.α.)
4. τυπολογία των χαρακτηριστικών γλυπτικών θεμάτων, τα οποία κοσμούν τα ταφικά μνημεία, ως μέρη της συνολικής σύνθεσης (κοιμώμενες, άγγελοι, προτομές, υδρίες, ανθέμια, σφίγγες, κ.α.)

Παράλληλα (στην απέναντι παρειά του διαδρόμου) και σε διαλεκτική σχέση προς τα ανωτέρω, θα εκτίθενται τα αυθεντικά γλυπτικά παραδείγματα όλων των τύπων, τα οποία διαθέτει προς έκθεση ο Δήμος (ή πιστά αντίγραφά τους), ενώ θα συνοδεύονται και από

5. άφθονο παραπληρωματικό και επεξηγηματικό υλικό, με σχόλια, επεξηγήσεις και παραδείγματα (φωτογραφικά κ.ά.) των συμβολισμών στις επιγραφές και των τυπικών συμβολικών θεμάτων: (λύχνοι, δάδες, ειλητάρια, συμβολισμοί του επαγγέλματος ή της κοινωνικής τάξης του θανόντος κ.α.). Τέλος, το προπαρασκευαστικό πληροφοριακό στάδιο θα ολοκληρώνεται με αναφορές (σχετικές με τις επιρροές) των Ευρωπαϊκών προτύπων –του νεοκλασικισμού κ.α.– στην ανάπτυξη της ελληνικής ταφικής γλυπτικής.

2η ΕΝΟΤΗΤΑ. Μέχρι του σημείου αυτού, ο επισκέπτης έχει αποκομίσει συνοπτικές αλλά επαρκείς γενικές πληροφορίες, ώστε να προχωρήσει στην συνέχεια της πορείας του σε μια περισσότερο ειδική ενημέρωση, ήτοι:

6. μία ολογραφική τρισδιάστατη απεικόνιση της κοιμωμένης του Χαλεπά (αν δεν μας δοθεί το πιστό αντίγραφο που διαθέτει η Πινακοθήκη Αθηνών), της εμβληματικότερης από τις απαντώμενες μορφές ταφικών γλυπτών. Αυτή η κοιμωμένη θα τοποθετηθεί σε αντιδιαμετρική θέση και διαλεκτική σχέση με την κοιμώμενη του Βιτσάρη, η οποία θα έχει ήδη υποδεχθεί τον επισκέπτη στην είσοδο (όπου την προβλέπουμε να τοποθετηθεί ως “οικοδέσποινα” της Έκθεσης). Τα δύο αυτά σημαντικά γλυπτά θα είναι τοποθετημένα στο **διαμήκη άξονα συμμετρίας του μουσειακού χώρου**, ως επισήμανση της σπουδαιότητάς τους.

Στη συνέχεια **μετά την ένταση** του εν λόγω εκθέματος,

7. θα συνεχίσουμε με μια **χαμηλών τόνων μουσειολογική πορεία**. Έτσι, προχωρώντας στον εσωτερικό διάδρομο, θα βλέπουμε να εκτίθενται ταπεινές επιτύμβιες πλάκες και σταυροί, (που αποτελούν την ύστερη μορφή έκφρασης στις ταφές), καθώς η ταφική γλυπτική σταδιακά απλοποιείται ακολουθώντας την κοινωνική εξέλιξη (με αναφορές στην ανάγκη διατήρησης της μνήμης).

Έτσι, εφοδιασμένος ήδη με **επαρκή βασική πληροφόρηση** ο επισκέπτης στη συνέχεια

8. θα αποθαυμάζει (μέσω προβολής σε οθόνες) τα σημαντικότερα ταφικά γλυπτά των επιφανέστερων καλλιτεχνών, ενώ η εμπειρία του θα ολοκληρώνεται με την παροχή πρόσθετης πληροφόρησης (για τους δημιουργούς των καλλιτεχνημάτων) και θα του παρέχονται στοιχεία βιογραφικά και άλλες πληροφορίες, για τους επώνυμους γλύπτες, παλαιούς και σύγχρονους, που δημιούργησαν γλυπτά στο Α΄ Κοιμητήριο.

Από την μέχρι στιγμής μουσειολογική του διαδρομή ο επισκέπτης έχει αποκομίσει συνοπτικές αλλά επαρκείς γενικές πληροφορίες ώστε να προχωρήσει στην συνέχεια της πορείας του σε μια **ειδικότερη ενημέρωση**, ήτοι:

3η ΕΝΟΤΗΤΑ. Στο σημείο αυτό, ο επισκέπτης μπαίνει στην **τελική ευθεία της μουσειακής του περιήγησης, έχοντας –από τα παράθυρα του νότιου τοίχου– άμεση θέα στον ανοικτό κοιμητηριακό χώρο** με τα σημαντικά ταφικά μνημεία.

Καταλήγοντας την διαδρομή του, προετοιμάζεται για την έξοδό του στην υπαίθρια (in situ) γλυπτοθήκη, παίρνοντας μία πρόγευση της εμπειρίας αυτής, **μέσω της έκθεσης –στον νότιο– των σημαντικότερων γλυπτών** που διαθέτει ο Δήμος. Προς τούτο,

9. **κατά μήκος του Νότιου εξωτερικού τοίχου** της αίθουσας –ολοκληρώνοντας την πορεία του προς την έξοδο–, ο επισκέπτης θα μπορεί να θαυμάσει, σε άμεση αντιπαράθεση με το φυσικό περιβάλλον του Κοιμητηρίου (**ορατό από τα διατηρούμενα παράθυρα και σε συνθήκες φυσικού φωτισμού, φωτισμό για τον οποίο –ούτως ή άλλως– έχουν φτιαχτεί τα γλυπτά αυτά**), το πανόραμα των σημαντικών γλυπτών που διαθέτει ο Δήμος (πραγματικά ή αντίγραφα). Και ακόμη,

10. τα καθίσματα, που προβλέπονται να μπουν απέναντι από τα γλυπτά, θα προσφέρουν ανάπαυση, ευκαιρία για στοχασμό αλλά και ερέθισμα για την **εξωτερική περιήγηση, που αποτελεί και τον κύριο προορισμό του επισκέπτη** άλλωστε.

Τέλος, ολοκληρώνοντας την μουσειολογική του πορεία ο επισκέπτης

11. θα έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει σε κλειστό χώρο προβολές βιντεοσκοπημένων σκηνών ή κινηματογραφημένο αρχειακό υλικό, από κηδείες επιφανών πολιτών. Στη συνέχεια δε,

12. προτού εγκαταλείψει τον χώρο της έκθεσης (για να συνεχίσει τον περίπατό του στους εξωτερικούς χώρους του Κοιμητηρίου) ο επισκέπτης θα επιλέγει –σε ειδικό χάρτη εφοδιασμένο με λογισμικό, κατά κατηγορία– την διαδρομή περιήγησης που επιθυμεί να ακολουθήσει, ανάλογα και με τον διαθέσιμο χρόνο του (μικρή, μεσαία, μεγάλη διαδρομή). Καταλήγοντας, θα έχει τη δυνατότητα **εκτύπωσης της διαδρομής που επέλεξε, (οδοιπορικό)**.
13. Πριν την έξοδό του ο επισκέπτης θα συναντά το (απαραίτητο σε κάθε Μουσείο) **πωλητήριο** της γλυπτοθήκης, (όπου θα διατίθενται προς πώληση έντυπα, εκδόσεις, αντίγραφα σε μικρογραφίες κ.λπ.).
Τέλος, βγαίνοντας έξω συναντά τον Νότιο τοίχο, ο οποίος περιτρέχεται εξωτερικά σε όλο του το μήκος από **υπόστυλη στοά** όπου θα μπορούν να εκτίθενται πρόσθετα γλυπτικά στοιχεία τάφων και μέλη, που διαθέτει ο Δήμος. (Η υπαίθρια αυτή μικρή έκθεση θα συνοδεύει τις εντυπώσεις του εξερχόμενου από την γλυπτοθήκη επισκέπτη, ως ότου αυτός ξεκινήσει τον περίπατό του στο κοιμητηριακό περιβάλλον, με τα σπουδαία έργα τέχνης).
14. Ακολουθεί το ουσιαστικό μέρος περιήγησης στον κοιμητηριακό χώρο (**ανοικτού χώρου Μουσείο**), που βρίσκεται ακριβώς απ' έξω από τη Γλυπτοθήκη (**κλειστού τύπου Μουσείο**).
- Καταλήγοντας, σημειώνουμε ότι η εργασία αυτή συνεχίζεται (η σήμανση του εξωτερικού χώρου του 1ου Νεκροταφείου Αθηνών ερευνάται, σε εν εξελίξει μελέτη μας).

14) Μουσειολογία στην Πράξη 1: «Το ΑΧΙΛΛΕΙΟ της Κέρκυρας», Αθήνα, 2012, Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Το βιβλίο αναφέρεται στην **αποκατάσταση και αξιοποίηση του –ραγδαία ερειπούμενου αυτήν την στιγμή– ανακτορικού συγκροτήματος του Αχιλλείου** και πραγματεύεται την λειτουργική ανάταξη ολόκληρου του συγκροτήματος (νοουμένου ως ενιαίου μουσειολογικού συνόλου). Κατατείνει στην επίτευξη πλήρους και **συνδυαστικής** αναβάθμισης, μέσω της αξιοποίησης όλων των δομών του, μαζί και με την εξαιρετική περιβάλλουσα φύση (του άλσους –με τα εξωτικά φυτά της Σίσσου–, των αύλειων χώρων με τα υπέροχα αγάλματα αλλά και των κήπων των υπολοίπων κτιρίων, με τα πλατώματα, τα γεφυράκια και την υπέροχη θέα τους).

Επομένως,

I. αξιοποιούμε το ανάκτορο ως **Μουσείο κλειστού τύπου, με (εκθέματα) τα ενθυμήματα** των δύο διαδοχικών υψηλών ενοίκων του (Σίσσου και Κάιζερ) και

II. αξιοποιούμε τον περιβάλλοντα χώρο ως **Μουσείο ανοικτού τύπου, με εκθέματα τα διάσπαρτα καλλιτεχνήματα αλλά και τα ίδια τα κτίρια** (με τα περίτεχνα διακοσμητικά στοιχεία τους).

Στην μελέτη, μετά το σύντομο ιστορικό, προτάσσουμε λεπτομερή ανάλυση της χωροθέτησης όλων των επί μέρους δομών (σε σχέση με την μικρογεωγραφία και τους φυσικούς άξονες κυκλοφορίας του χώρου) και **υλοποιούμε σχεδιαστικά, σε λεπτομερείς πίνακες διαστάσεων 50εκ × 70εκ, όλες τις προτάσεις μας**. Προτείνουμε τα εξής:

ΚΤΙΡΙΟ 1. Το λεγόμενο **Θυρωρείο**, χωροταξικά (προκειμένου να επιμερισθεί ο τεράστιος καθημερινός φόρτος επισκεπτών) θα προσφερθεί για **δύο εναλλακτικές επιλογές:**

α. την προμήθεια εισιτηρίων και εξοπλισμού ξενάγησης, για τον κύριο όγκο επισκεπτών που κατευθύνεται στο Ανάκτορο-Μουσείο και συγχρόνως

β. την διευκόλυνση της διέλευσης –διαμέσου του κτηρίου– για τον όγκο των συνέδρων, που έτσι (χωρίς να μπουν μέσα στον περίβολο) θα κατευθύνονται ευχερώς στο τελευταίο (και απροσπέλαστο) κτήριο **Στρατώνων-Συνεδριακό κέντρο** (στην ρεματιά, πίσω από αυτό το κτίριο), αποφορτίζοντας τις κύριες μουσειακές διαδρομές.

Συγκεκριμένα, (ως προς την ανωτέρω **α.** κατεύθυνση), μετά την προμήθεια εισιτηρίων, ο επισκέπτης αφού περάσει την **Πύλη του Περιβόλου** θα αντικρίσει το θρυλικό παλάτι.

ΚΤΙΡΙΟ 2. το ΑΝΑΚΤΟΡΟ ΤΗΣ ΣΙΣΣΥ, δεσπόζει στον χώρο κομψό και χαριτωμένο και από το σημείο αυτό θα αρχίζει η μουσειολογική πορεία μέσα στο κυρίως παλάτι (Μουσείο κλειστού τύπου).

Προτείνουμε, ως κύρια χρήση του Ανακτόρου **αποκλειστικά τη μουσειακή**, η οποία δεν αποκλείει άλλες παράλληλες και **ανταποδοτικές** αλλά συμβατές λειτουργίες (στα κτίρια που το περιβάλλουν και), που θα υποστηρίζουν, θα συνάδουν και θα είναι συνοδευτικές της μουσειακής λειτουργίας.

Σήμερα λειτουργεί μόνον το ισόγειο του παλατιού (κατά τρόπο άναρχο), με **διασταυρούμενες πορείες** (αλληλοσυγκρουόμενες μεταξύ τους, που προκαλούν σύγχυση, συνωστισμό και δυσaráεσκεια) και **απαράδεκτα** –για ένα σύγχρονο Μουσείο– προβλήματα. Δεν υπάρχει πωλητήριο αναμνηστικών, ούτε χώρος για τους ξεναγούς, αλλά ούτε καν οι στοιχειώδεις χώροι ανάπαυσης για τους επισκέπτες. Απουσιάζουν χώροι υγιεινής ΑΜΕΑ, ενώ και οι αντίστοιχοι χώροι για άνδρες και γυναίκες βρίσκονται σε διαφορετικά και απομακρυσμένα μεταξύ τους σημεία (των γυναικών εκτός κτηρίου). Όλες αυτές βασικές ελλείψεις - παρ' όλο το εξαιρετικό **περιβάλλον που προσφέρεται στο Αχιλλείο** - **προκαλούν αταξία στο μουσειακό κοινό** (που εγκαταλείπει το κτίριο τυχαία και χωρίς καμία σήμανση, δημιουργώντας πρόβλημα αποσυγκρότησης, κυρίως στις οικογένειες).

Στη μελέτη αναπτύσσουμε και υλοποιούμε σχεδιαστικά (σε πίνακες 50×70 εκ.) ορισμένες προτάσεις ορθολογικής διαχείρισης του Ισογείου, μαζί με τον Α' όροφο, ως εξής:

Στον **Α' όροφο** προτείνουμε να αναπτυχθεί έκθεση για τον Κάιζερ και την εποχή του, ενώ στο **Ισόγειο** προτείνεται να αναπτυχθεί αποκλειστικά η έκθεση των αντικειμένων της προνομιακά ταυτιζόμενης –με τον χώρο του Αχιλλείου– Αυτοκράτειρας Σίσσυ. Η χωρική διάκριση (**στο ισόγειο η Σίσσυ, στον όροφο ο Κάιζερ**) συνοδεύει την ιστορική και αισθητική διάκριση. Την **εύχαρι εποχή της Σίσσυ διαδέχεται η αυστηρή εποχή του Κάιζερ**, και τούτο οφείλει απαραίτητα να **εκφρασθεί μουσειολογικά**, για να το βιώσει το κοινό.

Μετά την πλήρη περιήγηση στην Έκθεση, από τον **Α' όροφο** οι επισκέπτες καταφθάνουν στον **Β' όροφο** κατάκοποι και αναζητώντας οι ίδιοι, πλέον, χώρους ανάπαυσης και

αναψυχής. Επομένως, ο (άνευ χρήσεως σήμερα) Β΄ όροφος προσφέρεται ιδιαιτέρως, για να φιλοξενήσει **ανταποδοτικές** χρήσεις και συμβατές με το Μουσείο, (όπως αίθουσες ανάπαυσης και αναψυχής κοινού και πωλητήριο), τις οποίες και διαμορφώνουμε, λεπτομερώς.

(Σημειώνεται ότι στον ημιόροφο του κτιρίου δημιουργούνται **νέοι χώροι εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εργαστηρίων**, καθώς και διοίκησης και ευκολιών προσωπικού).

Στην συνέχεια της μελέτης μας, **διερευνούμε και υλοποιούμε σχεδιαστικά προτάσεις** για την αναβάθμιση του λοιπού ανακτορικού συγκροτήματος, ως εξής:

Μετά την επίσκεψη στο **I. κλειστού τύπου Μουσείο – ανάκτορο** (και αφού αναπαυθεί στο τέλος της διαδρομής αυτής), ο επισκέπτης αρχίζει την περιήγησή του στο **II. ανοικτού τύπου Μουσείο-ανακτορικό συγκρότημα Αχιλλείου**, που αναπτύσσεται στους πολύ ενδιαφέροντες εξωτερικούς χώρους του. Ξεκινώντας από τους υπέροχους αύλειους χώρους του παλατιού με τα υπέροχα καλλιτεχνήματα (αγάλματα επτά σοφών, Λήδα, Φρύνη, εννέα Μούσες, Ερμής Απόλλων και πλήθος άλλες θαυμάσιες δημιουργίες), η διαμορφούμενη μουσειολογική διαδρομή σταδιακά καταλήγει στο επόμενο, κατά σειρά.

ΚΤΙΡΙΟ 3. Το λεγόμενο κτίριο Βαρώνου αξιοποιείται ως εξής:

- Τον (ερειπούμενο σήμερα) όροφο διαμορφώνουμε σε **cafe Βιεννέζικο**, ρομαντικού στυλ, με ανάλογη διακόσμηση, επίπλωση και αρχιτεκτονική διαρρύθμιση. Φροντίζουμε, ώστε η αισθητική του χώρου να συμβαδίζει με την αισθητική του ανακτόρου και να διατηρεί το ύφος της εποχής της (βιεννέζικο art nouveau), στα αντικείμενα, στα έπιπλα, στη μουσική που θα ακούγεται, ακόμα και στις γεύσεις που θα προσφέρονται και στα ζαχαρωτά (και τις συσκευασίες τους) που θα διατίθενται στο μουσειακό κοινό. (Έτσι η **βιωματική εμπειρία** του χώρου γίνεται ενδιαφέρουσα, ιδιαίτερα για τον νεαρόκοσμο και τον γυναικείο πληθυσμό, που αγαπά και εύκολα ταυτίζεται με την θρυλική Σίσσυ).
- Το ισόγειο του κτηρίου Βαρώνου (παλαιοί στάβλοι της Σίσσυ) προσφέρεται για χρήση από τον κύριο όγκο του κοινού, τις οικογένειες κ.λπ. (το ύφος και τα αναπαλαιούμενα στοιχεία του κτιρίου θα παραπέμπουν στην αρχική χρήση του –**ως χώρου σταυλισμού της εποχής της Σίσσυ**–, ενώ το δροσερό πλακόστρωτο πλάτωμα της αυλής του –περιβαλλόμενο από έντονη βλάστηση– προσφέρεται για την ανάπτυξη **τραπεζοκαθισμάτων** (κάτω από **σκιάστρα** σαν εκείνα της γνωστής αρχαικής φωτογραφίας της Σίσσυ).

Τέλος, όπως προαναφέρθηκε στο βάθος του κτήματος (πίσω από το λεγόμενο Θυρωρείο), βρίσκονται οι απομακρυσμένοι στρατώνες του Κάιζερ.

ΚΤΗΡΙΟ 4. Το κτίριο **Στρατώνων Κάιζερ**, (επίσης ερειπούμενο είναι απροσπέλαστο από τον δρόμο), στερείται επί μακρόν οποιασδήποτε λειτουργίας. Για την αξιοποίησή του:

- Διεκολύνουμε την προσπέλασή του απ ευθείας από τον αμαξιτό δρόμο (εκτός του περιβόλου), διαμορφώνοντας μία ευχερή διέλευση μέσω του Θυρωρείου
- Προτείνουμε εκεί να φιλοξενηθεί **Συνεδριακό Κέντρο** (που αποτελεί συμβατή και απαραίτητη λειτουργία σε κάθε Μουσείο) και διαμορφώνουμε λεπτομερώς το εσωτερικό του.
- Προτείνουμε και διαμορφώνουμε χώρους **περιοδικών εκθέσεων** στο ισόγειο.

- Προτείνουμε και διαμορφώνουμε **Αμφιθέατρο**, (ισόγειο, όροφος)
- Προτείνουμε και διαμορφώνουμε **αίθουσες επιμέρους συνεδριών** και συναντήσεων (αυξομειούμενες σε μέγεθος), καθώς
- χώρους **ευκολιών** για όλες τις αντίστοιχες λειτουργίες

Εν κατακλείδι

i. Τα **τέσσερα κτίρια, που συναποτελούν το Ανακτορικό Συγκρότημα του Αχιλλείου, εντάχθηκαν μέσα σε ένα σύστημα αλληλοσυμπληρούμενων μουσειακών λειτουργιών** και συναφών δραστηριοτήτων, που πλαισιώνουν και υποστηρίζουν ενεργητικά (και ανταποδοτικά) τον μουσειακό χαρακτήρα του συγκροτήματος.

Επιπροσθέτως

όλων των ανωτέρω περιγραφέντων, (για λόγους **έτι περαιτέρω επιμερισμού του μεγάλου μουσειακού φόρτου**) προτείνουμε και τα εξής:

ii. για να **ξαναμοιράζεται στα δύο ο μεγάλος όγκος του κοινού** που επισκέπτεται το Αχιλλείο, προτείνονται **δύο επιπλέον, αντιδιαμετρικές επιλογές πρόσβασης**, τις οποίες θα μπορούν να επιλέγουν όσοι προσέρχονται στο Αχιλλείο:

α) με την **πρώτη διαδρομή (συμβατική)** να έρχονται **οδικώς**, από το δρόμο του Γαστουριού, όπως γινόταν ως σήμερα.

β) με την **δεύτερη επιλογή (εναλλακτική)** να έρχονται **με караβάκι** από την πόλη της Κέρκυρας προς την αποβάθρα Κάιζερ και εκείθεν –μέσω του δάσους– να ανηφορίζουν προς το Μουσείο (όπως συνέβαινε στο παρελθόν με τους αυτοκρατορικούς επισκέπτες), οπότε,

οι από θαλάσσης επισκέπτες του Αχιλλείου, μέσω **περιήγησης στους υπέροχους εξωτερικούς κήπους με τα κιόσκια της Σίσσυ**, θα ανέρχονται προς το Ανάκτορο και τα λοιπά κτήρια του ανακτορικού συγκροτήματος. (Η διαδρομή αυτή αποτελεί μία πρώτης τάξεως **ημερήσια εκδρομή**, ιδιαίτερα ελκυστική για όλη τη διάρκεια του έτους).

15) «Η Οικία Γυναικών στο Υστεροκυκλαδικό Ακρωτήρι Θήρας», Αθήνα 2013, Έκδοση Παρνασσός.

Η μονογραφία στην Οικία Γυναικών, πραγματεύεται τα στοιχεία που προέκυψαν μετά την ανασκαφή του κτηρίου και αποτελεί το Ολοκλήρωμα σειράς επί μέρους μελετών (i.Τέση Σαλή-Αξιώτη, “Μέθοδοι Προστασίας και Συντήρησης Μνημείων: διαδικασία αστοχίας φερόντων πατωμάτων Οικίας Γυναικών στο Ακρωτήρι Θήρας”, 1993 και ii.Τέση Σαλή, “Μέθοδοι Προστασίας και Συντήρησης Μνημείων: διαδικασία αστοχίας φερόντων τοίχων της Οικίας Γυναικών στην Προϊστορική Θήρα”, 1993).

Συγκεκριμένα, γίνονται ορισμένες επισημάνσεις επάνω στον φέροντα οργανισμό του κτηρίου, οι οποίες, όπως πιστεύουμε, παρέχουν ενδείξεις για τη δομική του συμπεριφορά κατά την κατάρρευση.

Ο προβληματισμός μας επάνω στο κτήριο ξεκινά από την κάτοψή του, γιατί απ’ ό,τι φαίνεται είναι κτήριο τελείως διαφορετικής αρχιτεκτονικής αντίληψης από τα υπόλοιπα του

Ακρωτηρίου. Δεν εμφανίζει αυστηρά παραθετική τοποθέτηση και κυρίως (τη συνήθη από δωμάτιο σε δωμάτιο) κυκλοφορία δωματίων αλλά διαθέτει κάτοψη οργανωμένη κατά τη σύγχρονη σχεδιαστική πρακτική (με κεντρικό φωταγωγό σε επαφή με το εσωτερικό κλιμακοστάσιο, που περιβάλλεται από περιμετρικό διάδρομο, για την εξυπηρέτηση της κυκλοφορίας). Από ό,τι φαίνεται έχει τυπική καθ' ύψος κάτοψη (με ελάχιστες αποκλίσεις) προσομοία με των σημερινών πολυώρων κτηρίων και γενικότερα είναι ένα «εσωστρεφές», τρόπον τινά, κτήριο με λίγο φωτισμό. (Στον α' όροφο, όπου σε άλλα κτήρια υπάρχουν ήδη πολυπάρθυρα, εδώ όσα έχουν διατηρηθεί, είναι μόνο φεγγίτες – κι αν είναι – ενώ, όσα δεν έχουν διατηρηθεί τίποτε δεν μας νομιμοποιεί να πιστεύουμε ότι ήταν διαφορετικά).

Συγκεκριμένα,

ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟ: Σχετικά με το εσωτερικό κλιμακοστάσιο παρατηρούμε τα εξής:

Αποτελείται από δύο σκέλη και πλατύσκαλο, το δε ορατό σήμερα τμήμα του φαίνεται να συνδέει τον α' με τον β' όροφο. Δεδομένου ότι από τη στάθμη του υπογείου μέχρι το ανώτερο σημείο του άνω σκέλους η απόσταση είναι περίπου 3,50 μ., θεωρητικά θα ήταν δυνατόν να χωρέσουν εκεί άλλα δύο συμπιεσμένα ανάλογα σκέλη ($3,50 : 1,20 = 3$). Σ' αυτήν όμως την περίπτωση το σημερινό ορατό τμήμα της σκάλας θα οδηγούσε από β' προς γ' όροφο (κλίμακα τουλάχιστον τριών ορόφων).

ΠΑΤΩΜΑΤΑ: Τα αποκαλυφθέντα πατώματα παρουσιάζουν εντυπωσιακή διατήρηση και παράλληλα δίνουν εύγλωττη εικόνα των δυνάμεων που ασκήθηκαν επάνω τους, κατά τη στιγμή της κατάρρευσής τους (το ένα επάνω στο άλλο, *εν είδει pancake*).

ΦΩΤΑΓΩΓΟΣ: Η θέση και οι διαστάσεις του φωταγωγού προβληματίζουν για το κατά πόσον οι επιλογές εκεί ήταν αποτέλεσμα τύχης ή συνειδητές (και τούτο, γιατί στην κάτοψη και αυτό το στοιχείο εμφανίζει όλα ακριβώς τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου πολυώρου κτηρίου).

Ο φωταγωγός, λόγω κεντρικής θέσης, μικρών διαστάσεων, μπαζώματος συμπεριφέρθηκε σαν «κλωβός». Τα λιλιπούτεια παράθυρα στις παρειές του δεν επηρέασαν τη στατική του επάρκεια και έτσι αντέδρασε, τρόπον τινά, μονολιθικά.

Όλες οι ενδείξεις συνηγορούν προς ό,τι θεωρούμε ύποπτο για τη σημερινή όψη των ερειπίων της Οικία Γυναικών, ήτοι την καθίζηση κατά τον άξονα του εσωτερικού κλιμακοστασίου.

ΤΟΙΧΟΙ: Όλοι οι τοίχοι εμφανίζουν έντονη παραμόρφωση, που συνηγορεί προς την υπόθεση ότι υπήρξε έντονη βύθιση στο σημείο του εσωτερικού κλιμακοστασίου και κατά τον άξονα Ανατολής - Δύσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ: Όλες οι ενδείξεις υποδεικνύουν ότι:

α) Το κτήριο ήταν τριώροφο, β) τα πατώματα κατέρρευσαν το ένα πάνω στο άλλο (*εν είδει pancake*), γ) Ο φωταγωγός πιθανότατα λειτούργησε ως «κλωβός», δ) το κλιμακοστάσιο πιθανότατα βυθίστηκε και «βιδώθηκε» στη νότια παρειά του φωταγωγού, ε) η κλιμακωτή πτώση των πατωμάτων υποδεικνύει καθίζηση προς το εσωτερικό κλιμακοστάσιο, στ) φαίνεται πολύ πιθανό να υπάρχει μια έντονη σύνθλιψη κατασκευών (τοιχοποιίας εδάφους θεμελίωσης κ.λπ.) σε χαμηλότερη στάθμη από αυτές που εξετάσαμε και τα αποτελέσματά τους να γίνονται αντιληπτά στη φάση και στάθμη που εξετάσαμε και τέλος, ζ) αγόμαστε στο συμπέρασμα, ότι η πιθανότερη χρονική στιγμή, που όλα αυτά συνέβησαν στην Οικία Γυναικών (χρονολόγηση), ήταν στη φάση της έκρηξης του Ηφαιστείου της Υστεροκυκλαδικής Θήρας.

16) «Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών: Μουσειολογικές παράμετροι της Αποκατάστασης και Αξιοποίησής του», Αθήνα, 2014, Παρνασσός προς έκδοση.

Η μονογραφία αναφέρεται στην εκτεταμένη μελέτη για τον μουσειολογικό εκσυγχρονισμό του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου.

Συγκεκριμένα:

Μας ανετέθηκε από το ΥΠ.ΠΟ. (ΥΠΠΟ/ΔΜΜ/1660/66410/4-12-2001) ο Μουσειολογικός Εκσυγχρονισμός του **Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου** ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας του 2004 και εκπονήθηκε μελέτη, (που εφαρμόστηκε κατά το μεγαλύτερο μέρος της), στην οποία έγιναν ορισμένες παρατηρήσεις και προτάθηκαν λύσεις –όπως εκτενώς αναπτύσσεται στη συνέχεια– **με το εξής σκεπτικό:**

ΕΝΟΤΗΤΑ Α) Το κτήριο του Ε.Α.Μ., ένα από τα σημαντικότερα μουσεία της Ευρώπης, αντιμετωπίζει ασφυκτικά προβλήματα χώρου, με αποτέλεσμα να μη διαθέτει αρκετές από τις απαραίτητες σήμερα λειτουργίες των μουσείων. (Είχαμε διακρίνει, πως δεν υπάρχουν επαρκείς έξοδοι κινδύνου στο πολύ μεγάλο αυτό κτήριο, το οποίο επίσης στερείται χώρων ανάπαυσης και αναψυχής –από την επερχόμενη, συν τω χρόνω, μουσειακή κόπωση– των επισκεπτών. Δεν διαθέτει ειδικούς χώρους προορισμένους για εκπαιδευτικά προγράμματα, δεν διαθέτει χώρο ηλεκτρονικών υπολογιστών κοινού, δεν διαθέτει χώρο συγκέντρωσης κοινού σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης, ενώ και η πρόσβαση των ατόμων με κινητικά προβλήματα είναι ιδιαιτέρως δυσχερής και προβληματική).

Λόγω της αντικειμενικής έλλειψης επαρκούς χώρου, λοιπόν, καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια έτσι, ώστε καθεμιά από τις σχεδιαζόμενες μουσειολογικές επεμβάσεις στο ΕΑΜ να εξυπηρετεί **πολλαπλές λειτουργίες**, με ιδιαίτερη έμφαση στην ένταξη των ελλειπουσών (ή ελλιπώς εξυπηρετούμενων) λειτουργιών.

Συγκεκριμένα:

Επέμβαση 1 διαμόρφωσης ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΚΟΙΝΟΥ – Η/Υ σε συνδυασμό με την έξοδο κινδύνου προς την οδό Βασιλέως Ηρακλείου.

Η συγκεκριμένη επέμβαση σχεδιάστηκε κατά τρόπον, ώστε να μπορεί (συνδυαστικά) να προσφέρονται συγχρόνως αρκετές απαραίτητες λειτουργίες, όπως:

- Η εξασφάλιση **διόδου διαφυγής**, για τη ταχεία εκκένωση του Μουσείου σε περίπτωση κινδύνου.
- Σε περιπτώσεις **ιδιαιτέρου φόρτου να εξυπηρετεί κατ' εξαίρεσιν και την επιπρόσθετη πρόσβαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες** (η καθημερινή είσοδος των ΑΜΕΑ προβλέπεται «ισότιμη», κοντά στην κεντρική είσοδο).
- Η εναλλακτική χρήση του χώρου της **αίθουσας κοινού για τις εντός Μουσείου** ομαδικές δραστηριότητες των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (ο νέος και πλήρως εξοπλισμένος χώρος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων δημιουργείται στις αίθουσες των πρώην εργαστηρίων ΤΑΠΑ –στην Τοσίτσα–, μέσω νέας διαδρομής με την οποία εξασφαλίζεται και η εσωτερική σύνδεση του κυρίως Μουσείου).
- Η χρήση των Η/Υ στην **αίθουσα κοινού** για την (εκπαιδευτική) διαδικασία της αυτοεξυπηρετούμενης ξενάγησης, ενώ ταυτόχρονα θα προσφέρεται για **πολλαπλές χρήσεις**, ως χώρος ανάπαυσης, εκδηλώσεων (εκπαιδευτικών ή άλλων), καθώς και για την απαραίτητη **λειτουργία εκτόνωσης του κοινού** σε περίπτωση ανάγκης.

Το καθιστικό ανάπαυσης-αίθουσα υπολογιστών κοινού, προσφέρει μία πολύ **ευχάριστη νότα σε κεντροβαρικό σημείο στην καρδιά του Μουσείου**, σε πρόσφορο για τη λειτουργία αυτή μουσειακό χώρο και μάλιστα στα μισά της μουσειακής πορείας, η οποία ούτως ή άλλως είναι μακρά (αφ' ενός, λόγω του πλήθους και του μεγέθους των μουσειακών χώρων και αφ' ετέρου, λόγω των ιδιαίτερος μεγάλης σημασίας εκθεμάτων του).

ΕΝΟΤΗΤΑ Β) Στα υφιστάμενα μουσεία –όπως είναι το Ε.Α.Μ.– επιβάλλεται **το οργανόγραμμα των σχεδιαζόμενων επεμβάσεων να βρίσκεται σε πλήρη συμμόρφωση προς την ήδη υφιστάμενη μουσειογραφική διαδρομή** (ούτως ώστε να μην την διαταράσσει). Τούτο αφορά σε όλες τις υποχρεωτικές επιμέρους διαδρομές των επισκεπτών, όπως αυτές επιβάλλονται από τις σχεδιαζόμενες επεμβάσεις. Εξ αυτού συνάγεται πως οι ενδεχόμενες καινούργιες εισοδοί οφείλουν να οδηγούν υποχρεωτικώς προς την **κεντρική θύρα του Μουσείου, –που αποτελούσε και πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί– την απαρχή της όλης μουσειολογικής πορείας του Ε.Α.Μ.** (για να μη διαταράσσεται η επίσης υφισταμένη μουσειολογική πορεία των επισκεπτών).

Ειδικότερα:

Επέμβαση 2 διαμόρφωση ΝΟΤΙΑΣ ΣΤΟΑΣ – ΠΡΩΗΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΑΠΑ (κύριος χώρος εκπαιδευτικών προγραμμάτων).

Ραχοκοκκαλιά του παρόντος σχεδιασμού αποτέλεσε η **«ισότιμη» είσοδος των ΑΜΕΑ**, (διαδρομή που προσφέρεται προς εξυπηρέτηση της καθημερινής –συνήθους φόρτου– πρόσβασης και όλων των επισκεπτών με δυσχέρεια κινήσεων, όπως υπέρβαρους, άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, καθώς και γονείς με καροτσάκια ή μικρά παιδιά).

Η επέμβαση στην πτέρυγα της νότιας πεσσοστοιχίας επίσης εξυπηρετεί **πολλαπλές λειτουργίες**, καθότι προσφέρεται για:

Την εξυπηρέτηση της καθημερινής πρόσβασης ευπαθών ομάδων, μέσω του ανελκυστήρα των Α.Μ.Ε.Α., δεδομένου ότι η είσοδος αυτή:

- α) κατευθύνει τους επισκέπτες προς την κεντρική είσοδο του Μουσείου, οπότε δεν χρειάζεται να διαταραχθεί η παρούσα οργανωτική δομή του Μουσείου (νέοι φύλακες, νέα εκδοτήρια κ.τ.λ.)
- β) επικοινωνεί με τους χώρους των εκπαιδευτικών προγραμμάτων (λειτουργία με την οποία έχει στενή σχέση η συγκεκριμένη ομάδα επισκεπτών του Μουσείου), ενώ επιπροσθέτως,
- γ) η ράμπα καθόδου για την πλευρική αυτή είσοδο είναι μικρού μήκους (καθότι στο σημείο αυτό που επιλέχθηκε για τη διάνοιξη της θύρας εισόδου, υπάρχει ένα μεσοπάτωμα, που διευκολύνει τον περιορισμό του μήκους της ράμπας).
Παράλληλα, εξυπηρετείται η προσέλευση και η αποχώρηση από το Μουσείο των (θορυβωδών) ομάδων, μικρής ηλικίας κυρίως, που θα παρακολουθούν τα προσφερόμενα στο υπόγειο εκπαιδευτικά προγράμματα. (Σημειωτέον, ότι η συγκεκριμένη –και απαραίτητη πλέον σε κάθε Μουσείο– **λειτουργία χώρου εκπαιδευτικών προγραμμάτων, προστίθεται στις δυνατότητες του Μουσείου** με την παρούσα επέμβαση, σε πρόσφορο για τη λειτουργία αυτή χώρο του υπογείου, των πρώην εργαστηρίων ΤΑΠΑ).
- δ) Τέλος, η προσπέλαση αυτή, που εξασφαλίζει την καθημερινή πρόσβαση των ΑΜΕΑ, συγχρόνως

- i. **διευκολύνει την ελλείπουσα επικοινωνία του υπογείου χώρου** (με τους υπόλοιπους χώρους του κυρίως Μουσείου), και επιπλέον,
- ii. **ενοποιεί τον αύλειο χώρο της πρόσοψης του Μουσείου με τον πεζόδρομο της οδού Τοσίτσα**, ενώ
- iii. **ο πεζόδρομος Τοσίτσα προσφέρεται ιδιαίτερος για τις ανοικτές δράσεις των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δρώμενα κ.λπ.** (δραστηριότητες που θα συμβάλλουν στην απομάκρυνση των περιθωριακών ομάδων ανθρώπων, που τον κατακλύζουν σήμερα).

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ) Το πωλητήριο, που κατά γενική ομολογία προσφέρει πολλά από τα αξιολογότερα αντικείμενα του είδους (πιστά αντίγραφα, νέες εκδόσεις κ.λπ.), δεν διαθέτει ιδιαίτερος ελκυστικό εκθεσιακό χώρο προβολής τους, ούτε προθήκες (stands) ενημέρωσης του προσερχόμενου κοινού. Σε όλα αυτά προστίθεται η έλλειψη **ευκολιών εξυπηρέτησης κοινού (ΕΝΟΤΗΤΑ Δ)**, ενώ παράλληλα αναβαθμίζονται και οι υπηρεσίες του υφισταμένου **κυλικείου** –που δεν ήταν από τις καλύτερες του είδους– τη στιγμή που τουλάχιστον η χωροθέτησή του είναι θαυμάσια, μέσα σε ένα πραγματικά γαλήνιο και ευχάριστο αίθριο.

Υπογραμμίζεται ιδιαίτερος πως λαμβάνεται πρόνοια, ώστε και **οι εξωτερικοί επισκέπτες να μπορούν απευθείας από την κύρια είσοδο να προσεγγίσουν το καφενείο, το πωλητήριο και το αίθριο**, χωρίς –διασχίζοντας άλλους χώρους– να διαταράσσουν την καθαυτό μουσειακή λειτουργία.

Επέμβαση 3 για τη διαμόρφωση της ΒΟΡΕΙΑΣ ΣΤΟΑΣ

Η επέμβαση στην πτέρυγα της Βόρειας πεσσοστοιχίας –όπως και όλες οι άλλες επεμβάσεις– εξυπηρετεί **πολλαπλούς σκοπούς**:

- Δίδει τη δυνατότητα πρόσβασης μέσω ανελκυστήρα αλλά και κλίμακας, στους υπόγειους χώρους του κυρίως Μουσείου, όπου φιλοξενούνται οι αναγκαίοι για την επικοινωνία του κοινού χώροι αναψυχής (καφενείο, αίθριο περιπάτου κ.λπ.) καθώς και εκείνοι που προορίζονται για την διάθεση μουσειακών αντικειμένων.
- **Οι εξωτερικοί επισκέπτες και τα άτομα με κινητικά προβλήματα, οι υπέρβαροι, οι ηλικιωμένοι κ.λπ. θα μπορούν (κατευθείαν από τη βόρεια πεσσοστοιχία, πλέον) να προσπελάσουν ευχερώς το θαυμάσιο εκθετήριο και πωλητήριο του υπογείου, καθώς και το πλήρως εκσυγχρονισμένο καφενείο**, που βρίσκεται μέσα σε ένα ήρεμο και ηλιόλουστο αίθριο, (χωρίς να εισέλθουν καθόλου στο Μουσείο).
- Οι χώροι υγιεινής, που συμβάλλουν ουσιωδώς στην εξυπηρέτηση του επισκέπτη, προσπελάζονται με ευκολία από τα άτομα με κινητική δυσχέρεια.
- Η δημιουργούμενη κλίμακα θα λειτουργεί και ως βοηθητική έξοδος έκτακτης ανάγκης, παράλληλα με την κύρια λειτουργία της, ως νέας απευθείας εισόδου στους χώρους εξυπηρέτησης κοινού.
- Επιπλέον, μία πολύ σημαντική λειτουργία, που θα γίνεται όλο και σημαντικότερη στο μέλλον –καθότι συμβάλλει ουσιωδώς στην αυτοχρηματοδότηση των σκοπών του– είναι αυτή του εκθετηρίου των προς πώληση αντικειμένων. Με την παρούσα επέμβαση δίνεται η δυνατότητα στον χώρο του υπογείου –μετά την έξοδο των επισκεπτών από τον ανελκυστήρα– να τοποθετούνται προθήκες και stands για την **προβολή του διατιθέμενου υλικού** (όπως είναι οι νέες εκδόσεις, τα πιστά αντίγραφα κ.λπ.).

- Τέλος, συνδυάζουμε αυτές τις δύο δυνατότητες με έναν πολύ ευχάριστο περίπατο και με όμορφη θέα (αυτήν της κιονοστοιχίας της πρόσοψης στο πλάι του περιπατητή της στοάς), θέα που δεν απολάμβαναν συνήθως οι επισκέπτες του Μουσείου ως σήμερα. Έτσι η βόρεια και η νότια στοά του Ε.Α.Μ αποκτούν πραγματική χρήση στοάς, πλέον. (Οι πτέρυγες της πρόσοψης, όπως είχαν τα πράγματα μέχρι σήμερα, ουσιαστικά δεν χρησιμοποιούνταν. Στις δύο κιονοστοιχίες ένθεν και ένθεν της εισόδου, καμία λειτουργία δεν είχε χωροθετηθεί ούτως, ώστε να έχει λόγο ο επισκέπτης να εισέλθει εκεί και να περπατήσει, κατά μήκος τους.)

Σημειώνεται ότι όταν ο επισκέπτης κατευθύνεται προς το καφενείο του αιθρίου περνάει μέσα από εκθετήριο, στις παρυφές του πωλητηρίου του Μουσείου, και έτσι οι δύο αυτές λειτουργίες (αναψυκτήριο – πωλητήριο, που είναι συμβατές) αποβαίνουν προς όφελος του κοινού αλλά και προς όφελος του ίδιου του Μουσείου, καθότι:

- α) Το κοινό απολαμβάνει μία ευχάριστη και χρήσιμη εκπαιδευτικά διαδρομή με θέα τις βιτρίνες του εκθετηρίου, ενώ συγχρόνως ενημερώνεται για τις εκδόσεις και τη λοιπή δραστηριότητα του Μουσείου.
 - β) Όλος ο κόσμος, που κατευθύνεται στο αίθριο και το καφενείο, ελκύεται να προμηθευτεί τα αντικείμενα που διαθέτει το Μουσείο, πράγμα που με τη σειρά του έχει ως αποτέλεσμα αφενός, την αύξηση των πόρων του Μουσείου και αφετέρου, την πολιτιστική ενημέρωση του ίδιου του κοινού.
 - γ) Η έμμεσα υποδεικνυόμενη διαδρομή «βόρεια στοά - εκθετήριο - πωλητήριο, περίπατος αιθρίου - καφενείο» προσφέρει μία πολύ ευχάριστη δυνατότητα επικοινωνίας, ενημέρωσης και αναψυχής, ξεκινώντας από την είσοδο και καταλήγοντας σε κεντροβαρικό σημείο, στην καρδιά του Μουσείου (σε πρόσφορους για τις λειτουργίες αυτές μουσειακούς χώρους). Η ανάπαυλα στους περιπάτους και τις λοιπές δραστηριότητες του αιθρίου, ανακουφίζει τον –ήδη κουρασμένο από την περιήγησή του στους μουσειακούς χώρους του ισογείου– επισκέπτη και παράλληλα, κινεί το ενδιαφέρον του (μέσω της ενημέρωσής του στα παρεμβαλλόμενα εκθετήρια), για περαιτέρω εξερεύνηση των μουσειακών χώρων. Επομένως, συμβάλλουν σημαντικά στην ολοκλήρωση της μουσειακής λειτουργίας.
- Δ) Τέλος, ενσωματώνεται στη μελέτη (ως Παράρτημα) Σπουδή στην σημαντική συλλογή Κυκλαδικών Ειδωλίων, που διαθέτει το Ε.Α.Μ.

17) «Οι Τοιχογραφίες της Θήρας στον Όμηρο και τα αρχαία κείμενα», Αθήνα 2015, Παρνασσός προς έκδοση.

Η μονογραφία αποτελεί το Ολοκλήρωμα μιας σειράς άλλων επί μέρους μελετών (“Το Πανόραμα της Μινωϊκής Θρησκείας στο Υστεροκυκλαδικό Ακρωτήριο”, Αθήνα, 2008 και “Η Θήρα και ο Όμηρος”, Αθήνα, 1992), που έχουν ως στόχο την επισήμανση στοιχείων σχετικών με την Προϊστορική Θήρα και τον Πολιτισμό της –με πολύ συγκεκριμένες επισημάνσεις– μέσα σε κείμενα αρχαίων συγγραφέων (του Πλάτωνος, του Αριστοτέλους, του Πλουτάρχου, του Διοδώρου, του Ηρακλείδου, του Στράβωνος, του Αθήναιου και άλλα, καθώς και στον Όμηρο).

Ένα μόνο χαρακτηριστικό σημείο από τις εν λόγω αναφορές –που αναπτύσσονται διεξοδικά στη μονογραφία– θα παρατεθεί ενδεικτικά εδώ, λόγω του συσχετισμού τους με ορισμένες αναφορές του μεγάλου φιλολόγου Ιωάννη Κακριδή.

Από τον Όμηρο θα σταθούμε μόνο στο Σ της Ιλιάδας και μάλιστα σε μία μόνο θεματική ενότητα, από το Σ509–Σ537, ως εξής:

Ας κοιτάξουμε την εικόνα της βόρειας Ζωφόρου και ας προσπαθήσουμε να την περιγράψουμε χρησιμοποιώντας κατά λέξη, τη μετάφραση των αντιστοιχών στίχων του Σ της Ιλιάδας. Βλέπουμε, λοιπόν, πως ό,τι ακριβώς εικονίζεται στη Ζωφόρο περιγράφεται και από τον Όμηρο (σε μετάφραση) ως εξής:

Σ509-510: Στην άλλη πολιτεία (Σχολιασμός: όπως γνωρίζουμε και στο Σ αλλά και στη Ζωφόρο περιγράφονται πολλές πολιτείες) γύρω κάθονταν δύο στρατεύματα που άστραφαν με τα άρματά τους (...).

Σ514-515: Πάνω στο τείχος στέκονταν οι γυναίκες τους (Δ3).

Σ520-528: Κι όταν έφθασαν εκεί που τους ταίριαζε να κρυφτούν παραμονεύοντας στον ποταμό, όπου υπήρχε ένα πηγάδι για να ποτίζονται όλα τα ζώα της βοσκής, κάθισαν σκεπασμένοι με τα λαμπρά τους χάλκινα όπλα (...), περιμένοντας πότε θα δουν τα πρόβατα και τα βόδια με τα γυριστά κέρατα. Εκείνα δε πρόβαλαν και τα ακολουθούσαν δύο βοσκοί (...). Τον δόλο δεν τον είχαν αντιληφθεί (...). (Σχολιασμός: πολιορκία από πάνω, σκοτωμός από κάτω, και εκείνοι προχωρούν αμέριμνοι, σαν να μην συμβαίνει τίποτα).

Όπως βλέπομε η εικόνα μιλάει από μόνη της. Έχομε πλήρη ταύτιση των διαλαμβανομένων στη Βόρεια Ζωφόρο της Δ.Ο. του Ακρωτηρίου μέσα στο Σ Ιλιάδος, όπου απεικονίζεται εναργέστατα

α) ο «αρδμός πάντεσι βοτοΐσιν» (Σχολιασμός: δεν πάνε μόνο ζώα αλλά και άνθρωποι για νερό –πάντες βοτοί, λοιπόν),

β) οι στρατιώτες «ειλυμένοι αίθοπι χαλκώ» (Σχολιασμός: οι αρματωμένοι, πάνοπλοι στρατιώτες),

γ) τα «μήλα» και

δ) οι «έλικες βόες». Κι ακόμη

ε) 2 «νομήες», όντως, οι οποίοι πράγματι

στ) «έποντο» και σίγουρα

ζ) «δόλον δ' ου τι προνόησαν», (Σχολιασμός: ήσαν αμέριμνοι παρ' ότι είχαν ακριβώς μπροστά στα μάτια τους τις αρματωσιές)

η) τον «αίθοπα χαλκό».

Κι αμέσως παρακάτω:

Σ533-537 (μετάφραση): Στάθηκαν και άρχισαν να πολεμούν κοντά στις όχθες του ποταμού, και έριχναν ο ένας στον άλλο με τα δόρατά τους που είχαν στην άκρη χαλκό. Ανάμεσά τους ήταν η Έριδα και η Ταραχή και η ολέθρια Μοίρα του θανάτου, κρατώντας άλλον ζωντανό μόλις πληγωμένον, άλλον απλήγωτο, άλλο πάλι τραβούσε νεκρό από τα δυο του πόδια (...).

Αν κοιτάξουμε στη Βόρεια Ζωφόρο –και στον ίδιο «μεσημβρινό» με τα προηγούμενα–, πράγματι εκεί αποδίδεται μια βιαιότατη σκηνή ναυμαχίας στη θάλασσα, που βρισκόταν έξω από την πόλη. (Σχολιασμός: **Βλέποντας τη συγκλονιστικά φονική απεικόνιση της ναυμαχίας είναι σαν να ακούμε τον ποιητικό ολοφυρμό του Ομήρου στην κορύφωση της τραγικότητας του γεγονότος**).

Και τι άλλο ηχεί στα αυτιά μας (αντικρίζοντας –κατά την περιγραφή του Μαρινάτου– «την καταπλησσοσύνη δεξιότητος σκηνή των ναυαγών»), παρά ο αντίλαλος μιας δραματικής περιγραφής θανατικού (άλλον ζών έχουσα νεούτατον, άλλον άουτον, άλλον τεθνηώτα...)

Και όλα αυτά συνέβησαν σε **μια μόνο πλευρά της Ζωφόρου** (στον Βόρειο τοίχο) και αντιστοιχούνται με **μια μόνο διηγηματική ενότητα του κειμένου** (από το Σ509-Σ537), και μάλιστα σε συμφυρμό. (Σχολιασμός: Εδώ αντιστοιχούνται **απόλυτα ο εικονιστικός συμφυρμός και ο ποιητικός συμφυρμός και, μάλιστα, κατ' αναλογίαν και κατά θέσιν**, ήτοι: **i. πρώτα** απαντούν στο κείμενο, ο αρδμός, οι έλικες βόες και η πολιορκία, ενώ με την ίδια διάταξη εικονίζονται και στο **επάνω** μέρος της τοιχογραφίας, και **ii. ύστερα** αναφέρονται στο κείμενο η Έριδα, η Ταραχή και η Ολέθρια Μοίρα του Θανάτου, ενώ με την ίδια διάταξη εικονίζονται και στο **κάτω** μέρος της τοιχογραφίας).

Όπως είδαμε, το μόνο που επράξαμε προκειμένου να περιγράψουμε την εικόνα, ήταν να παραθέσουμε κατά λέξη τη μετάφραση των στίχων του Ομήρου. Κι όλα αυτά από ένα μόνο κείμενο και από μία μόνο εικόνα.

Τη σκηνή αυτή του Σ της Ιλιάδας την **έχει σχολιάσει κατά προφητικό τρόπο ο Ιωάννης Κακριδής**, πριν καν αποκαλυφθεί η τοιχογραφία, ως εξής: **«πρέπει ο Όμηρος όταν συνέθετε την Ασπίδα, να είχε στο νου του μνημεία της τέχνης πραγματικά... προτείνω τις περιγραφές που αναφέρονται σε έργα τέχνης ελεύθερα επινοημένες, να τις ονομάζουμε φανταστικές εκφράσεις»**.

Όπως βλέπομε, το αισθητήριο του μεγάλου φιλόλογου οδήγησε τον Ι. Θ. Κακριδή πολύ κοντά στην παρούσα πραγματική «έκφραση» (στις προαναφερθείσες εικόνες από τη Ζωφόρο, δηλαδή), με την κυριολεκτική έννοια της αρχαίας ορολογίας. Επειδή όμως δεν είχε υπόψη του κανένα αρχαίο εικαστικό παράλληλο, υιοθέτησε τον όρο «φανταστική έκφραση» και τον τεκμηρίωσε με σύγχρονα αντίστοιχα. Να, όμως, που το πλήρωμα του χρόνου αποκάλυψε ένα από τα πολλά, πιθανόν προσόμοια, έργα τέχνης.

Στη συνέχεια η Πραγματεία διερευνά δεκαέξι (16) επί πλέον χωρία από την αρχαία Ελληνική Γραμματεία, σε αντιπαραβολή με τον τοιχογραφικό διάκοσμο της Δυτικής Οικίας του Προϊστορικού Ακρωτηρίου, καταλήγοντας σε αρκετά συμπεράσματα για τον κοινωνικοθρησκευτικό βίο των ανθρώπων της εποχής εκείνης (που όπως είναι γνωστό αντανακλά στη λειτουργία αλλά και τη μορφή των ανθρωπίνων δημιουργημάτων).

18) Μουσειολογία στην Πράξη 3: «Μουσειά Ανοικτού Χώρου», (Υπόθ. Εργασ.: Το Λύκειο του Αριστοτέλους), Μεταίχμιο προς έκδοση.

Το βιβλίο αποτελεί Ολοκλήρωμα σειράς μελετών του θέματος αυτού, όπου διερευνάται λεπτομερώς η μουσειολογική συγκρότηση (ανάδειξη και προστασία) των “χώρων ειδικού πολιτιστικού ενδιαφέροντος”, όπως είναι τα Μουσειά Ανοικτού Χώρου και συναληθεύει μερικώς με (Σαλή, Υπαίθρια Αρχαιολογικά Μουσειά, Λέσβος 2006 και Σαλή, Μουσειολογία 2-III, Αθήνα 2006).

Προτείνονται συγκεκριμένοι τρόποι αξιοποίησής τους με παρεμβάσεις, που θα τις διακρίνουν:

α) η **“εξωστρεφής” μουσειολογική διευθέτηση** των χώρων αυτών, προκειμένου να βρίσκονται σε διαλεκτική σχέση με το ευρύτερο πολιτισμικό περιβάλλον τους,

β) η **στέγασή τους με ένα κέλυφος**, που αφενός θα τους παρέχει ικανή προστασία και αφετέρου θα στηρίζεται στις μορφολογικές συντεταγμένες, τις υπαγορευόμενες από το

καλλιτεχνικό ιδίωμα της εποχής του μνημείου (ενσωματώνοντας μνήμες που θα παρέπεμπαν στο αισθητικό περιβάλλον, όπου έζησε το μνημείο αυτό),

γ) ο **αρχιτεκτονικός σχεδιασμός**, που θα υπαγορεύεται από αρχές στηριζόμενες σε βαθιά εμπέδωση της ιστορικότητας του χώρου (με τη βοήθεια των αρμόδιων επιμελητών), καθότι η έλλειψη ιστορικής γνώσης οδηγεί στο σχεδιασμό μουσείων που αποτελούν μεν αφεαυτών μνημεία αρχιτεκτονικής –λόγω της ιδιαίτερης μορφολογίας τους– δυσκολεύουν όμως τη φιλοξενία των εκθεμάτων και των λοιπών μουσειακών λειτουργιών στους χώρους τους, (δηλαδή αγνοούν επιδεικτικά το κατ' εξοχήν γενεσιουργό αίτιο, για το οποίο δημιουργήθηκαν και υπάρχουν),

δ) η μουσειολογική αντίληψη των πάσης φύσεως μνημείων, “όχι μόνο ως πολιτιστικών αλλά και ως **κοινωνικών αγαθών**”, καθώς και

ε) μουσειολογική διαχείριση στηριζόμενη στις αρχές: i) **της απόλυτης αναστρεψιμότητας** των επεμβάσεων ii) της δυνατότητας **συνέχισης της ανασκαφής κάτω από τη θεμελίωση** του στεγάστρου iii) της **φυσικής και αισθητικής προστασίας** του χώρου iv) της **υψηλής ερμηνευτικότητας** (της παρουσίασης) αλλά με σεβασμό στο μνημείο v) της μέριμνας για **ελάττωση της μουσειακής κόπωσης** και vi) της μέριμνας για **άνεση και λελογισμένη ψυχαγωγικότητα** του κοινού.

Η μελέτη υποδεικνύει: i) συγκεκριμένες και εφαρμόσιμες **μουσειοδιδασκτικές διαδρομές** υποστηριζόμενες με συμβατικό (ή μη, π.χ. πολυμέσα) συνοδευτικό υλικό ii) **προληπτική συντήρηση** του μνημείου και iii) μουσειολογική **διευθέτηση φύτευσης** (περιλαμβάνει και πλήρη απαρίθμηση της συμβατής, με την ελληνική φύση, χλωρίδας.

Τέλος, ύστερα από πολύ λεπτομερή διερεύνηση όλων των υπεισερχομένων, στα υπαίθρια μουσεία, παραμέτρων (είδος και κατάσταση φθοράς μνημείου, άμεσο και ευρύτερο περιβάλλον μνημείου κ.λπ.), δέχεται (**υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις**) τη **χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας** (πολυμέσα κ.λπ.) στην ερμηνευτική παρουσίαση των συλλογών, όμως **προτείνει αποκλειστικώς συμβατικά μέσα υποστήριξης κοντά στο μνημείο και στο άμεσο περιβάλλον του.**

Στο βιβλίο αναπτύσσονται εκτενώς τα εξής θέματα:

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι. (προστίθενται τα υποκεφάλαια)

γ. Αρχές Βιοκλιματικού Σχεδιασμού - Προληπτική Συντήρηση

δ. Πρόσθετος Εξοπλισμός – Βοηθητικά Μέσα

Επιπροσθέτως, το έργο συμπληρώνεται με μία καινούρια ενότητα, την

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙ. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ

A. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

α) Τα έθιμα

β) Τα κοιμητήρια

γ) Τοπόσημα και διατηρητέα

B. ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΗΣ

α) Φιλικότητα περιβάλλοντος για τον επισκέπτη

β) Σημειολογία της σήμανσης και του εξοπλισμού της πόλης

Γ. ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

- α) Εξευγενισμός**
- β) Σημεία αναφοράς της συλλογικής μνήμης.**

Δ. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

- α) Κοινωνικές παράμετροι**
- β) Οικολογικές παράμετροι**
- γ) Πολιτισμικές παράμετροι – Αισθητική κόπωση**
- δ) Οικονομικές παράμετροι – Αειφορία**

Σημείωση

Ορισμένες από τις ανωτέρω Μονογραφίες συντάχθηκαν και προσφέρονται για ενημέρωση, σε διάφορες κατηγορίες ατόμων όπως:

- i. η υπ' αριθμ. 7, διανέμεται σε υπευθύνους Ιερών Ναών, πολιτιστικών χώρων κ.ά.
- ii. η υπ' αριθμ. 12, διανέμεται σε μεταπτυχιακούς φοιτητές, βοηθούς επιμελητών μουσείων κ.ά.
- iii. η υπ' αριθμ. 18, διανέμεται σε υπαλλήλους Δήμων και Περιφερειών κ.ά.

Επισυνάπτεται το:
ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΚΛΟΓΗΣ στη θέση της
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑΣ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

Πρακτικό

της συνεδρίας του Ειδικού Σώματος Εκλεκτόρων του Τμήματος Αρχαιονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου για την εκλογή ενός μέλους ΔΕΠ στη βαθμίδα του Καθηγητή, στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων».

Σήμερα 19 Ιουνίου 2003, ημέρα Πέμπτη και ώρα 12:30 π.μ., συνήλθε μετά από πρόσκληση (αρ. πρωτ. 2442/11-05-2003) του Αντιπροέδρου της Διοικούσας Επιτροπής (Δ.Ε.) καθηγητή κ. Ελευθέριου Παπαγιαννάκη, το Ειδικό Σώμα Εκλεκτόρων που συγκροτήθηκε με την Φ.120.4/32/31774/Β2/11-04-03 (ορθή επανάληψη 17-04-03), απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, στην αίθουσα συνεδριάσεων της Δ.Ε. του Ιονίου Πανεπιστημίου, (οδός Βαλαωρίτου 18 και Αμερικής 16^ο), στην Αθήνα, προκειμένου να προβεί στην εκλογή ενός μέλους ΔΕΠ στη βαθμίδα του Καθηγητή, με γνωστικό αντικείμενο την «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων».

Ο Πρόεδρος της Δ.Ε. καθηγητής κ. Γεώργιος Γραμματικάκης, συγκαλεί και προεδρεύει του Ειδικού Σώματος Εκλεκτόρων (Ε.Σ. Εκλεκτόρων), χωρίς να συμμετέχει στην εκλογή ως εκλέκτορας.

Τα μέλη του Ε.Σ. Εκλεκτόρων, παρόντα κατά τη συνεδρίαση είναι:

1. Χρυσικόπουλος Βασίλειος, καθηγητής στο Τμήμα Αρχαιονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου,
2. Κορρές Γεώργιος, καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών,
3. Ζίας Νικόλαος, καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών,
4. Καραπιδάκης Νικόλαος, καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου,
5. Χρησιδής Δημήτριος, καθηγητής στο Τμήμα Φιλολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,
6. Λαμπρινουδάκης Βασίλειος, καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών,
7. Αγγελομάτη – Τσουγκαράκη Ελένη – Νίκη, καθηγήτρια στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου,
8. Σοφianos Δημήτριος, καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου,
9. Παλιούρας Αθανάσιος, καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
10. Πιζάνιαν Πέτρος, καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Απόντες είναι:

1. Μαραγκού Ευαγγελία, καθηγήτρια στο Τμήμα στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,

Το τακτικό μέλος του Ε.Σ. Εκλεκτόρων κ. Ανωγιάτη – Πελε Δημήτριο, αναπληρώνει το πρώτο αναπληρωματικό μέλος κ. Παλιούρας Αθανάσιος και το επίσης τακτικό μέλος κ.

Προμπονιά Ιωάννη αναπληρώνεται από το δεύτερο αναπληρωματικό μέλος κ. Πειρο Ιιζάνια.

Επίσης, δεν παρίσταται ο εκπρόσωπος του Συλλόγου των Φοιτητών του Τμήματος Αρχαιολογίας και Βιβλιοθηκονομίας.

Τα πρακτικά τηρεί ο Βασίλης Αρβανάκος, Προϊστάμενος Γραμματείας Τμήματος Αρχαιολογίας - Βιβλιοθηκονομίας, κλάδου Π.Ε. Πληροφορικής, με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου ιδιωτικού δικαίου του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα ήθελα να σας καλωσορίσω όλους, να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τους συναδέλφους εκτός του Ιονίου Πανεπιστημίου, γνωρίζοντας ότι δεν είναι εύκολο λόγω του φόρτου των εργασιών όλων σας. Η κρίση σας μας βοηθάει πολύ. Προσπαθούμε να εξασφαλίσουμε μία σωστή και πλήρη ακαδημαϊκή διαδικασία. Έχουμε απαρτία.

Παρόλο που πρέπει να πω ότι δεν αφορά καθόλου το παρόν εκλεκτορικό σώμα, αφού ο έλεγχος νομιμότητας ανήκει σε άλλες σφαίρες, θεωρώ ότι έχω υποχρέωση να σας διαβάσω την υπ. αριθμ. 2554/18-06-03 επιστολή, η οποία έφθασε μόλις χθες. Θα σας παρακαλούσα όμως να μην γίνει κανένα σχόλιο. Την επιστολή αυτή υπογράφει η κα Μ. Σκαλτσά καθηγήτρια Ιστορίας Τέχνης και Μουσειολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με την οποία έχω μιλήσει και τηλεφωνικά.

Στο σημείο αυτό διαβάζεται η αριθμ. 2554/18-06-03 επιστολή. (επισυνάπτεται στο παρόν Πρακτικό).

ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ: κ. Πρόεδρε επειδή είμαι καθηγητής του Τμήματος Αρχαιολογίας και Βιβλιοθηκονομίας και μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Ιονίου Πανεπιστημίου θα πω ότι ακολουθήθηκαν όλες οι νόμιμες διαδικασίες. Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να δηλώσω απλά, ότι ως πρόεδρος του εκλεκτορικού σώματος έχω εμπιστοσύνη στην κρίση και των εισηγητών και βέβαια στην κρίση του εκλεκτορικού σώματος. Θεωρώ όμως, ότι έπρεπε να ενημερωθείτε για την ύπαρξη και το περιεχόμενο της επιστολής της κας Σκαλτσά.

Θα ήθελα τώρα να δώσω τον λόγο σε ένα από τα μέλη της εισηγητικής επιτροπής, να μας κάνει μία αναφορά στην εισηγητική έκθεση.

ΛΑΜΠΡΙΝΟΥΔΑΚΗΣ: κ. Πρόεδρε θα ήθελα να θυμίσω ότι η κα Σαλή είναι και Αρχιτέκτον Μηχανικός και Αρχαιολόγος, απόφοιτος του Πανεπιστημίου Αθηνών. Απέκτησε το διδακτορικό της δίπλωμα στον τομέα της προϊστορικής αρχαιολογίας και πρέπει να πω πως τουλάχιστον στο δικό μας πανεπιστήμιο οι επιδόσεις της και ως προς το διδακτορικό και ως προς το πτυχίο, τα οποία απέκτησε, ήταν πάρα πολύ υψηλές. Η άλλη πρόβλεψη του νόμου, που αναφέρει ότι πρέπει να διδάσκει έξι χρόνια το γνωστικό αντικείμενο το οποίο καλείται και από την θέση του καθηγητή να διδάξει, επίσης πληρούται, έχει διδάξει αυτά τα χρόνια στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, αλλά όπως θα είδατε και στην εισηγητική έκθεση, σε πολλά άλλα ιδρύματα και επίσης έχει διδάξει σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου. Πρέπει επίσης να πω, και ο κ. Ζίας είναι εδώ για να το επιβεβαιώσει, ότι έχει επιλεγεί να αναλάβει ένα πολύ ουσιαστικό τομέα, όχι μόνο διδασκαλίας, αλλά και οργάνωσης του αντικείμενου αυτού, στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα που προωθεί το Πανεπιστήμιο Αθηνών για την Μουσειολογία, το οποίο πιστεύω ότι αρχίζει με πάρα πολύ καλές προοπτικές. Είναι η κα

Σαλή μία ερευνήτρια η οποία έχει ένα ευρύ πεδίο έρευνας, και αυτό καταγράφεται μέσα στη εισήγησή μας αναλυτικά. Εγώ ειδικά ως αρχαιολόγος ενθουσιάζομαι συνεργασία μας σε ανασκαφικό πρόγραμμα, το οποίο έγινε μάλιστα σε σχέση με σαινόμενα κατολισθήσεων κ.λ.π. στην περιοχή της Μαλακάσας, όπου μέσα από την κατολίσθηση παρουσιάστηκε ένας πολύ ωραίος αρχαιολογικός χώρος, τον οποίο ανέλαβε και ανέσκαψε η κα Σαλή. Η ανασκαφή έγινε πάρα πολύ σωστά από την κα Σαλή, η οποία δούλεψε σε αυτή και ως τεχνικός και ως αρχαιολόγος. Η κα Σαλή έχει υποβάλει για την προκηρυχθείσα θέση όπως είδατε, έξι (6) βιβλία, πρέπει να επισημάνω ότι τα δύο από αυτά είναι νεότερες εκδόσεις παλαιότερων, έτσι ουσιαστικά είναι τέσσερις (4) εργασίες, αλλά αυτά τα δύο νεότερα έχουν ουσιαστικά διπλασιαστεί, ως προς το περιεχόμενό τους. Το ένα είχε έξι (6) κεφάλαια και έγιναν έντεκα (11), το άλλο είχε πέντε (5) και έγιναν δέκα (10). Η Μουσειολογία I και Μουσειολογία II, τα οποία έχετε μπροστά σας. Πρέπει στο σημείο αυτό να πω ότι τα κεφάλαια τα οποία προστίθενται είναι παρα πολύ ενδιαφέροντα και μιλώ από τον δικό μας χώρο, κυρίως από τον χώρο της Μουσειολογίας. Ειδικά στο δεύτερο μέρος στο βιβλίο Μουσειολογία II, τα κεφάλαια τα οποία προστίθενται είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα, διότι περιέχουν καινούργιες προκλήσεις οι οποίες δημιουργήθηκαν στο χώρο της Μουσειολογίας. Θα μπορούσα να αναφέρω εδώ τα μουσεία ανοικτού χώρου. Είναι ένα πεδίο, το οποίο και εμένα με ενδιαφέρει ιδιαίτερα. Ουσιαστικά το δεύτερο και το τρίτο κοινοτικό πλαίσιο στήριξης έχουν προωθήσει αυτά τα μουσεία, δηλαδή πόροι αρχαιολογικοί, τα οποία αναδεικνύονται και για το κοινό. Είναι ένα πάρα πολύ μεγάλο θέμα, οι εμπειρίες ακόμη αποκτώνται και αυτές τις εμπειρίες προσπαθεί να επεξεργαστεί η κα Σαλή. Ένα δεύτερο κεφάλαιο είναι ο πολιτιστικός τουρισμός. Ένα τρίτο είναι τα οικομουσεία και ένα τέταρτο είναι η χρήση πολυμέσων, που ταιριάζει σε αυτές τις προκλήσεις που προανέφερα. Επίσης ένα άλλο κεφάλαιο αφορά τον ευρωπαϊκό πολυπολιτισμό, όπου η κα Σαλή προσπαθεί να δώσει αυτό το οποίο επιδιώκει και η Ευρωπαϊκή Ένωση, την οικείωση δηλαδή των χρηστών των αρχαιολογικών χώρων και των μουσείων γενικότερα, την οικείωση των διαφόρων χώρων του πολυπολιτισμού της Ευρώπης. Μου αρέσει η πρόταση της κας Σαλή στην οποία υποστηρίζει ότι η Ευρώπη σήμερα έχει ένα είδος αρχαίων ελληνικών πόλεων, και όπως βέβαια αναφέρει η κα Σαλή στη πρότασή της είναι το πρότυπο της πόλης - κράτους, και θα έλεγα ότι είναι το πρότυπο της Αμερικτιονίας. Και αυτό διότι η πόλις - κράτος βέβαια είναι ο πορήνας, και οι πόλιεις - κράτη συνεργάζονταν ως Αμερικτιονίες. Είναι επομένως σαφές ότι αυτά τα βιβλία ανταποκρίνονται απόλυτα σε αυτές τις καινούργιες προκλήσεις και νομίζω ότι οι ιδέες της κας Σαλή και καταγράφουν τις εμπειρίες μας στον τομέα αυτό και δίνουν λύσεις σε προβλήματα που μας απασχολούν ακόμη. Αυτά όσον αφορά στα βιβλία της κας Σαλή. Σε σχέση με τις ανακοινώσεις της, θα ήθελα να πω ότι η κα Σαλή έχει υποβάλει τριάντα τέσσερις ανακοινώσεις, εννοσι βέβαια άρθρα (επειδή τις έχει κάνει σε συνέδρια), ενώ στο σημείο που γράφει άρθρα, αυτά είναι δευτερευούσης σημασίας άρθρα σε εφημερίδες, περιοδικά κ.λ.π. Όταν μιλάμε για ανακοινώσεις, μιλάμε για επιστημονικές εργασίες με κρίσεις. Από τις τριάντα - τέσσερις ανακοινώσεις αυτές, οι είκοσι - δύο έχουν κριθεί. Να θυμίσω ότι η προηγούμενη εκλογή, στη βαθμίδα του αναπληρωτή καθηγητή, είχε κρίνει θετικά όλες αυτές τις εργασίες και οι καινούργιες που υποβάλει εδώ είναι δώδεκα ανακοινώσεις, μία μεγάλη ομάδα από τις οποίες αφορά στην σεισμική προστασία και τα προβλήματα, τα οποία τίθενται από την σεισμική δραστηριότητα για τα μνημεία. Βέβαια εμένα προσωπικά με ενδιέφερε περισσότερο, και έτσι το πρόσεξα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, η εργασία της για την σεισμική προστασία των εκθεμάτων των μουσείων, ένα θέμα το οποίο απασχολεί ευρύτατα το χώρο των μουσειολόγων. Πρέπει να πω ότι υπάρχει ένα ευρύτατο τέτοιο πρόγραμμα, από το σχετικό εργαστήριο του ιδρύματος Γκένις στη Αμερική, το γνωρίζουν οι συνάδελφοι, το οποίο έχει στήσει σε ορισμένα συμπεράσματα. Επίσης η κα Σαλή παίρνει ένα δρόμο ο οποίος είναι λίγο διαφορετικός, και ο οποίος είναι επίσης πολύ καλός. Μία άλλη ομάδα αφορά σε μία

άλλη πρόκληση που έχουμε αυτό τον καιρό, δηλαδή στη διαμόρφωση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου μας. Όπως γνωρίζεται το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα, πρέπει να ομολογήσουμε είναι ένα πολύ πελαλαιωμένο μουσείο, δεν ανταποκρίνεται στις σημερινές ιδέες για την μορφή που πρέπει να έχει ένα μεγάλο Εθνικό Μουσείο, το οποίο περιέχει εκθέματα από όλο τον χώρο στον οποίο βρίσκεται. Και βεβαίως η κα Σαλή ασχολείται κυρίως με θέματα τα οποία έχουν σχέση με τη χρήση του μουσείου, όπως σε ότι αφορά τους ανθρώπους ειδικών αναγκών, ότι αφορά στην διάθεση των εκθεμάτων, τον πολιτιστικό τουρισμό μέσα στο μουσείο κ.α.. Άλλες εργασίες της αφορούν στα εικονικά μουσεία, μία καινούργια αντίληψη. Και το Πανεπιστήμιο Αθηνών έχει ένα τέτοιο πρόγραμμα και προσπαθεί να το εφαρμόσει πρώτα στα μουσεία του πανεπιστημίου. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, διότι ένα είναι αρχαιολογικό μουσείο και όλα τα άλλα είναι άλλων ειδών μουσεία, όπως γεωλογικό, φυσικής ιστορίας, ένα ιατρικό κ.α.. Τέλος, τα υπαίθρια μουσεία που αφορούν στην επί τόπου έκθεση των μνημείων και την ανάδειξή τους ώστε να γίνουν κατανοητά και αναγνώσιμα από το κοινό. Τα εγχειρίδια τα οποία έχει παραγάγει για τους φοιτητές είναι πάρα πολύ ενδιαφέροντα και γενικά ότι μέχρι στιγμής έχει παραγάγει καλύπτει τον χώρο που θα κληθεί να διδάξει ως πρωτοβάθμια καθηγήτρια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσω πάρα πολύ τον κ. Λαμπρινουδάκη.

Θα ήθελα να παρακαλέσω τους άλλους συναδέλφους της εισηγητικής επιτροπής εάν έχουν να συμπληρώσουν κάτι να πάρουν το λόγο, και μετά θα καλέσουμε την κα Σαλή να της υποβάλετε κάποιες ερωτήσεις, ίσως.

ΖΙΑΣ: Ομολογώ ότι ο κ. Λαμπρινουδάκης με κάλυψε τόσο που καθιστά σχεδόν περιττό να πω αυτό το οποίο σκεπτόμουν. Άκουγα να τα λέει και για μερικά από αυτά μάλιστα να τα λέει με έναν αυθεντικότερο τρόπο από ότι θα μπορούσα να τα πω εγώ, π.χ. σχετικά με τα υπαίθρια μουσεία, τα επιτόπια μουσεία. Ίσως είναι από τους πρώτους στην Ελλάδα ή ο πρώτος στην Ελλάδα που τα έχει εφαρμόσει ο κ. Λαμπρινουδάκης, και κανένας δεν μπορεί να το αμφισβητήσει αυτό το πράγμα. Σκεπτόμουν να πω για τα εγχειρίδια και για την προσφορά της κας Σαλή να συνθέσει δύο βοηθήματα και αυτό το υπερκάλυψε ο κ. Λαμπρινουδάκης. Σχετικά με τα άρθρα, αυτά που έχουν δημοσιευτεί σε εφημερίδες και περιοδικά, κατά την άποψή μου είναι και αυτά χρήσιμα, διότι η Μουσειολογία στη Ελλάδα είναι ένας χώρος με έδαφος «ολισθηρό», καμία φορά και σχετικά άγνωστος. Εμείς το γεγονός αυτό το ζούμε και από την δημιουργία του διατμηματικού μεταπτυχιακού προγράμματος στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Ζούμε τις δυσκολίες έντονα, αλλά και από τη διεθνή ακόμη εμπειρία της Μουσειολογίας, σε χώρες που έχουν μεγαλύτερη παράδοση από την δική μας. Γι' αυτό και η προσφορά των συγκεκριμένων βοηθημάτων γίνεται υπό την μορφή αυτών των εγχειριδίων, και βελτιώνει μέσα σε λίγα χρόνια την ίδια της την παραγωγή. Την βελτιώνει, βάζει νέους προβληματισμούς, απαντά πραγματικά σε ερωτήματα του τόπου, είτε από τις καταστροφές, είτε από την νέα λειτουργία και αντίληψη που δημιουργείται για το μουσείο. Έτσι ο ρόλος του μουσείου, ο σκοπός του μουσείου κατά την άποψή μας, αλλάζει ριζικά, παίρνει άλλες διαστάσεις, άλλο προσορισμό μέσα στην ζωή της κοινωνίας και τη διδασκαλία του μαθήματος από ανθρώπους που έχουν τα προσόντα. Θα επαναλάβω αυτά που είπε ο κ. Λαμπρινουδάκης. Έχοντας λοιπόν η κα Σαλή την διπλή ιδιότητα και του αρχιτέκτονα, δηλαδή να έχει αντίληψη του χώρου, αλλά και του αρχαιολόγου, μπορεί να προσφέρει και το έχει προσφέρει στα χρόνια αυτά της διδασκαλίας της. Θεωρώ ότι τα πάντα αυτά νέα κεφάλαια που προστέθηκαν στα εγχειρίδιά της είναι πολύ σημαντικά, διότι ακριβώς ανταποκρίνονται στις καινούργιες ανάγκες. Τα βιβλία της κας Σαλή περιέχουν πολλά σχέδια, αλλά είναι ένας τρόπος που οι νέοι επικοινωνούν ευκολότερα μέσα από τα σχέδια και έτσι το βιβλίο γίνεται πιο

αγαπητό σε αυτούς. Με όλα αυτά έχει συμπληρώσει το επιστημονικό της καθαρά έργο για το οποίο είναι ειδικότερη, καθώς περιέχει πολύ από την δική της ειδικότητα, και την Μικηναϊκή εποχή εννοώ. Με τα συγγραφικά της έργο πάνω στην Μουσειολογία, με το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών που το συνεκτιμήσαμε, νομίζω ότι στον τομέα αυτό προσφέρει αρκετά και το Ιόνιο Πανεπιστήμιο θα αποτελέσει έναν πυρήνα σοβαρής καλλιέργειας της Μουσειολογίας.

ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ: Όσον αφορά το επιστημονικό έργο της κας Σαλή δεν έχω να προσθέσω τίποτα περισσότερο, συμφωνώ με τους προλαλήσαντες. Εγώ ως συνάδελφος της κας Σαλή στο Τμήμα, θα ήθελα να πω ότι καταβάλει μία σημαντική προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο Τομέας στο επιστημονικό πεδίο της Μουσειολογίας, και επίσης ν' αναφερθώ στο ήθος της. Λαμβάνοντας υπόψη επομένως, όλο το επιστημονικό έργο που αναλύθηκε, το διδακτικό της και την προσπάθεια που καταβάλει, πιστεύω ότι πληροί τα ουσιαστικά και τυπικά προσόντα για να εκλεγεί στη βαθμίδα της καθηγήτριας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ την εισηγητική επιτροπή. Να καλέσουμε τώρα την υποψηφία κα Σαλή.

Στο σημείο αυτό εισέρχεται η κα Σαλή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Καλώς ήλθατε κα Σαλή. Σύμφωνα με την διαδικασία θα ήθελα να σας ρωτήσω εάν έχετε κάτι να παρατηρήσετε στη εισηγητική έκθεση.

ΣΑΛΗ: Ευχαριστώ πολύ εκ βαθέων τους εισηγητές οι οποίοι μπόρεσαν στο κόπο να ασχοληθούν μαζί μου και με το έργο μου και να υποσχεθώ ότι θα κάνω ότι είναι δυνατόν να ανταποκριθώ στις προσδοκίες τους, που από ό,τι βλέπω αποτυπώνονται στη εισηγητική έκθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Υπάρχει κάποια ερώτηση προς τη κα Σαλή;
Ο κ. Κορρές,

ΚΟΡΡΕΣ: Επειδή υπηρετείται στην Κέρκυρα, τι θα μπορούσατε να προσφέρετε γενικότερα και στον κοινωνικό τομέα και την πολυπαρουσίαση των πάσης φύσεως μουσείων της Κέρκυρας;

ΣΑΛΗ: Ευχαριστώ κ. Καθηγητά. Θα ήθελα να πω το εξής. Ενόχως θα περίμενε κανείς ότι θα έλεγα εκείνο στο οποίο προσβλέπω. Το όραμά μου δηλαδή είναι να κάνω ένα εικονικό μουσείο ή να εκμεταλλευτώ την δυνατότητα που μου δίνεται σε αυτό το συγκεκριμένο Τμήμα που έχει την υποδομή και τους ανθρώπους, που θα μπορούσαν να βοηθήσουν σε κάτι τέτοιο, και αυτό πράγματι αποτελεί ένα όραμα, έναν στόχο, ο οποίος όμως είναι πιο μακρινός για μένα σήμερα. **Εκείνο στο οποίο τώρα προσβλέπω είναι:** αρκετά πιο ταπεινό και είναι του αντικειμένου της μουσειολογίας, που έτυχε να είμαι και η πρώτη εκλεγείσα καθηγήτρια. **Επειδή το αντικείμενο της μουσειολογίας αριετα γνώση και περιβάλλον από πολλούς γνωστικούς χώρους, της αρχιτεκτονικής, της ιστορίας, της αρχαιολογίας, βλέπω ότι στον τόπο μας υπάρχει μία τάση ένα κομμάτι ανθρώπων που ασχολούνται με την μουσειολογία και που προέρχονται από ένα συγκεκριμένο χώρο, όπως είναι η αρχιτεκτονική, να τον διεκδικούν. Κάτι ανάλογο έχει συμβεί και στην αρχαιολογία και τους υπόλοιπους χώρους. Δηλαδή συναληθεύει πράγματι ένα κομμάτι της αρχιτεκτονικής, με ένα κομμάτι της μουσειολογίας, η μουσειολογία όμως είναι σαφώς ένα μέρος των ανθρωπιστικών σπουδών. Έχει πολύ περισσότερη σχέση με την αρχαιολογία, την ιστορία και την φιλολογία, με τις πηγές τουτέστιν, με την αυθεντικότητα του αντικειμένου με το ποίο ασχολείται και πολύ**

λιγότερο με τον τρόπο που θα το παρουσιάσεις. Με το σχήμα με τη φόρμα με το χρώμα. Ένα κομμάτι του πράγματος συναληθεύει, ενδεχομένως όμως αυτό θα μπορούσαμε να το ονομάσουμε μουσειογραφία και όχι μουσειολογία. Εκείνο που εμένα με ενδιαφέρει, είναι όσο μπορώ με τις δυνάμεις μου, (και που ενδεχομένως αυτό δεν με συμφέρει, δεδομένου ότι είμαι αρχιτέκτονας), να μην είμαι και εγώ στεροβαρής με την άποψη ότι οι αρχιτέκτονες σχετίζονται περισσότερο με την μουσειολογία. Δεν είναι όμως έτσι. Ένα αντικείμενο δεν έχει από μόνο του στόμα να μιλήσει, να πει την ιστορία του. Ο τρόπος με τον οποίο θα το εκθέσουμε, το παραπληρωματικό υλικό που θα του βάλουμε δίπλα, το συνοδευτικό υλικό που θα το πλαισιώσει, είναι εκείνο που θα το κάνει να αφηγηθεί την ιστορία του και πρέπει να ξεκινάει από τις πηγές του, τις ιστορικές, τις αρχαιολογικές, τις φιλόλογικές. Διαφορετικά θα πει ψέματα. Θα δημιουργήσουμε ένα πλασματικό περιβάλλον όταν δεν είμαστε κοντά σε αυτές τις πηγές. Είναι σωσώς αντικείμενο των ουμανιστικών σπουδών και με αυτό θα ασχοληθώ, με την μορφοποίηση δηλαδή του αντικειμένου της μουσειολογίας.

ΚΟΡΡΕΣ: Επί τη βίαιη αυτής της τοποθέτησής, αν είχατε την δυνατότητα να αναλάβετε ριζικές αλλαγές στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο τι θα κάνατε;

ΣΑΛΗ: Θα έκανα αυτό που ελπίζω να είδατε στο φάκελό μου. Παρότι έχω ασχοληθεί με το σύνολο του αρχαιολογικού χώρου, δεν πρόσθεσα στον φάκελό μου το κομμάτι που σχετίζεται με τις καταληκτικές ψευδοροφές, πωλητήρια κ.λ.π που έχουμε φτιάξει. Δεν έχω προσθέσει όσα αναφέρονται στα κυκλακία του τον εξοπλισμό του κ.α. Το μόνο που έχω μέσα στο φάκελο αφορούσε στο κυκλοφοριακό του. Τη μουσειολογική πορεία η οποία πρέπει να ακολουθηθεί κατά την γνώμη μας από τους ανθρώπους που θα μπούμε μέσα στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο για να το απολαύσουν και να το βιώσουν. Το μόνο πράγμα το οποίο παρουσίασα στο φάκελό μου ήταν το μουσειολογικό κομμάτι, όχι το αρχιτεκτονικό.

ΚΟΡΡΕΣ: Και αν σας έδιναν την δυνατότητα να καταδαφίσετε τα οπίσθια κτήρια του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου τι θα κάνατε;

ΣΑΛΗ: Νομίζω ότι αυτές είναι ιστορικές μαρτυρίες ενός τόπου. Δεν πιστεύω ότι τις ιστορικές μαρτυρίες όποιες και αν είναι αυτές, σε όλες τις φάσεις και τις άσχημες ακόμη και τις παράταιρες φάσεις, πρέπει να τις καταδαφίζουμε. Αντίθετα πρέπει να τις εντάσσουμε.

ΚΟΡΡΕΣ: Δηλαδή μπορεί να παραμείνει γραφείο πρυτάνεως στην αριστερή πλευρά του Μετσόβιου Πολυτεχνείου, και να είναι κενό το κτήριο; Το πίσω μέρος εγώ πιστεύω αν μπορούσε να καταδαφιστεί, θα έδινε την δυνατότητα να αποκτηθεί η μουσειογραφική τεκμηρίωση των κτηρίων.

ΣΑΛΗ: Δεν μπορώ να σας απαντήσω επειδή δεν το έχω μελετήσει το συγκεκριμένο. Πάντως όμως πιστεύω στην διατήρηση των ιστορικών τεκμηρίων, όποια και αν είναι αυτά, μάλλον διαφωνώ με τις εκτεταμένες καταδαφίσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εγώ θα ήθελα να σας ρωτήσω κα Σαλή το εξής: Αν το εκλεκτορικό σώμα κρίνει ότι προάγεστε κατά κάποιο τρόπο στη πρώτη βαθμίδα, τι προσθέτει αυτό τώρα κατά κάποιο τρόπο στο όραμά σας. Θα έχετε μία θέση πλέον μεγάλης ευθύνης για όλο το πανεπιστήμιο. Πως θα αισθανθείτε για το ρόλο σας στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

ΣΑΛΗ: Το κομμάτι με το οποίο σκοπεύω τώρα αυτή την περίοδο να ασχοληθώ είναι η μορφοποίηση του αντικείμενου της μουσειολογίας η οποία δεν πρέπει να ξεφύγει από τις ουμανιστικές σπουδές. Εκεί εντάσσεται, εκεί πρέπει να παραμείνει.

ΛΑΜΠΡΙΝΟΥΔΑΚΗΣ: Χαίρω που το ακούω αυτό. Θα ήθελα να κάνω μία διαφορετική αλλά σχετική ερώτηση. Ανταποκρίνεστε στις μεγάλες προκλήσεις που παρουσιάζονται ως προς και την επικαιροποίηση των μουσείων μας αλλά και την ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων. Πως θα κρίνατε την σχέση η οποία υπάρχει και τις δυνατότητες οι οποίες δημιουργούνται ανάμεσα σε έναν ειδικό ο οποίος προτείνει διάφορες λύσεις και την αντίδραση της κρατικής υπηρεσίας για την αποδοχή ή μη αυτών των λύσεων. Την σχέση μεταξύ προτείνοντος και αποδεχομένου και δεύτερον αυτές τις εμπειρίες που θα μας πείτε ότι έχετε από αυτή την σχέση, πως σκάπτετε να τις περάσετε στην καινούργια γενιά.

ΣΑΛΗ: Ευχαριστώ για την ερώτηση κ. καθηγητά. Είναι πολύ σημαντικό αυτό. Η εμπειρία αυτή είναι πολύ σημαντική. Πράγματι υπάρχει μία σχέση η οποία φαίνεται ότι είναι αντιθετική. Στην ουσία όμως είναι μία διαλεκτική σχέση, διότι οσμωτικά η εμπειρία ενός άλλου χώρου το αντικείμενου του οποίου εσύ δεν κατέχεις, δεν ξέρεις, περνάει σ' εσένα. Από την αντίδρασή τους αντιλαμβάνεσαι το μέτρο και το περιθώριο μέσα στο οποίο εσύ μπορείς να κινηθείς. Όταν πέρασα την πρόταση για το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο ως αρχιτέκτων, για μένα πραγματικά ήταν μία εμπειρία. Διότι ξεκίνησα με άλλη αίσθηση και με άλλες προϋποθέσεις το μουσείο και εκεί αντιλήφτην ότι τα πράγματα είναι πιο περιορισμένα. Υπάρχει κάποιο όριο το οποίο τίθεται από ανθρώπους που το έχουν ψάξει περισσότερο από εσένα από άλλες μεριές και από άλλες απόψεις.

ΛΑΜΠΡΙΝΟΥΔΑΚΗΣ: Λέγετε ολοκληρωτικά την άλλη άποψη ή υπάρχει τελικά μία σύνθεση; Η ερώτηση αφορά στο δεύτερο τμήμα της αρχικής ερώτησης. Τι θα περάσετε προς τους φοιτητές.

ΣΑΛΗ: Ότι πρέπει να **συνδιαλέγονται κ. καθηγητά. Πρέπει να ακούνε και να συνδιαλέγονται, είτε οσμωτικά είτε και δυναμικά, να δέχονται την εμπειρία των άλλων. Κανένας δεν μπορεί να θεωρήσει ότι επειδή κατέχει κάτι σε κάποιον τομέα πως αυτό είναι απόλυτο.**

ΖΙΑΣ: Στο ευρύτερο ελληνικό κοινό, όταν ακούει την λέξη μουσείο το μυαλό του πάει στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Σήμερα υπάρχει μία μουσειομανία. Εμείς στο υπουργείο το ζούμε, να μην πω κάθε πόλη και κάθε χωριό ζητά να έχει μουσείο. Παράδειγμα η Παιρούμπα Γορτυνίας, δεν ξέρω αν έχετε ακουστά αυτό το μέρος. Ζητά ο πύργος του Πλακούντα να γίνει μουσείο. Όταν ρωτήσαμε πόσοι κάτοικοι είναι μόνιμοι, πήραμε την απάντηση εξήντα (60). Συνήθως αυτά τα μουσεία ζητούν να γίνουν λαογραφικά. Η εμπειρία μας λέει ότι αυτά συνήθως είναι δείγματα κακού γούστου. Δεν νομίζετε ότι θα πρέπει να διδαχθεί στους φοιτητές η αίσθηση του μέτρου; Δηλαδή πέρα από τα αρχαιολογικά μουσεία, και σε αυτά της οποιασδήποτε συλλεκτικής δραστηριότητας των νεοτέρων αντικειμένων και έργων των οποίων η σημασία εγκομνεί κίνδυνο αλλοίωσης, δεν θα έπρεπε να υπάρχει η αίσθηση του μέτρου;

ΠΙΖΑΝΙΑΣ: Εγώ πάνω σε αυτό θα ήθελα να ρωτήσω προς τα που θα πάει η σημασία τους.

ΖΙΑΣ: Κοιτάζτε κ. Πιζάνια. Από την απαξίωση πέρασαν σε μία υπεραξία χωρίς αιτία ίσως. Η γνώμη μου είναι ότι η σημασία τους θα πάει στη σωστή και αποδοτική για το νόημα της σημερινής ζωής σημασία τους.

ΠΙΖΑΝΙΑΣ: Θα ήθελα να σας ρωτήσω κα Σαλή πότε η ιστορικότητα εκτός από την αισθητική θα μπει στα ελληνικά μουσεία.

ΣΑΛΗ: Από τη στιγμή που οι πάντες θα αποδεχθούν ότι δεν είναι μόνο το κομμάτι της αισθητικής που αφορά στα μουσεία, όταν ξαναφτιάχνονται, αλλά είναι αυτή καθεαυτή η ουσία των πραγμάτων. Το να αφηγηθούν τα αντικείμενα την ιστορία τους. **Δεν πρέπει να μένουμε στο μουσειογραφικό κομμάτι που αφορά στη αρχιτεκτονική. Πρέπει να προχωρούμε και παρακάτω. Να πηγαίνουμε στις πηγές για να αφηγηθούν τα αντικείμενα την ιστορία τους. Οχι μόνο να είναι στημένα πολύ ωραία.**

Σε σχέση με τα χιλιάδες μουσεία που στήνονται σε κάθε πόλη και σε κάθε χωριό του τόπου μας, θα ήθελα να πω το εξής: Όλοι στο σπίτι μας θέλουμε ένα εικονοστάσι. Και έχουμε δικαίωμα να το έχουμε γιατί τα ιερά και τα όσια μας πρέπει να τα διατηρούμε. Δεν θα ήθελα να αποθαρρύνω αυτό το πράγμα, αλλά να έχουμε και αίσθηση του μέτρου. Σε σχέση με την έξαρση αυτή, σε ζήτηση μουσείων, θα ήθελα να πω ότι ήδη από το τελευταίο τέταρτο του προηγούμενου αιώνα, του εικοστού, διερχόμαστε την εποχή της μουσειογραφίας και της μουσειολογίας. Όμως ήδη έχουμε φτάσει να έχουμε τα αντίθετα αποτελέσματα. Λέγεται ότι παραιτείται ο διευθυντής του μητροπολιτικού μουσείου της Νέας Υόρκης, που είχε ξεκινήσει μεγαλεπήβολα σχέδια. Κάποια στιγμή αποδεικνύεται όμως ότι όλα αυτά καταλήγουν. Και έτσι τελικά βγαίνει το συμπέρασμα ότι απαιτείται τα μουσεία να έχουν ουσία. Το ίδιο συνέβη και στο Μπλμπάο με την πολύ πρωτοποριακή κατασκευή που έχει εκεί κατασκευαστεί. Και μία άλλη εμπειρία την οποία είχα αφορά στο μουσείο Βικτόρια και Άλμπερτ στο Λονδίνο τον προηγούμενο μήνα. Υπήρχε μία ολόκληρη αίθουσα όπου είχαν εκτεθεί οι διάφορες προτάσεις για την επέκταση του μουσείου όπως είναι στο Μπλμπάο. Τελικά τί θα καταλήξουν, ότι αυτό θα παραμείνει μόνο ένα κομμάτι της έκθεσης ή ότι θα υλοποιηθεί;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κα Σαλή σας ευχαριστώ πολύ.

Στο σημείο αυτό εξέρχεται η κα Σαλή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Επειδή κ. Λαμπρινουδάκη κάνατε την σύνοψη της εισηγητικής έκθεσης, όπως γνωρίζουμε όλοι όταν έρθει η ώρα της βαθμίδας του καθηγητή ο υποψήφιος κρίνεται για το συνολικό του έργο. Εγώ θα ήθελα να έχω και μία αίσθηση από τη βαθμίδα της αναπληρώτριας και πέρα πιο είναι το έργο της κας Σαλή.

ΛΑΜΠΡΙΝΟΥΔΑΚΗΣ: Μέχρι τα τέσσερα (4) βιβλία και τα είκοσι δύο (22) άρθρα έχει κριθεί το έργο της κας Σαλή ως αναπληρώτριας καθηγήτριας πάρα πολύ θετικά και ομόφωνα. Τα υπόλοιπα δύο (2) βιβλία, δώδεκα (12) ανακοινώσεις, και τέσσερα (4) άρθρα αφορούν στο υπόλοιπο έργο της.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ όλους τους συναδέλφους εάν θέλουν να σχολιάσουν ή να κάνουν κάποια σχετική ερώτηση.

ΠΙΖΑΝΙΑΣ: Πράγματι το έργο της κας Σαλή είναι αρκετά εκτεταμένο και θα έλεγα και η δραστηριότητά της είναι ποικίλη, πράγμα το οποίο εγώ αντιμετωπίζω πάντοτε πολύ θετικά. Αυτό έχει πάντοτε δύο θετικές όψεις. Η μία είναι επαγγελματική και επιστημονική δραστηριότητα καθ' αυτή. Η άλλη είναι προσωπικότητα. Δείχνει έναν

άνθρωπο δραστήριο, δεν φοβάται, προχωράει και αυτό είναι γενικώς καλό για ένα πανεπιστήμιο. Είμαι θετικός για την εκλογή της στη βαθμίδα του καθηγητή με μία πολύ μικρή ένσταση όσον αφορά στην εισηγητική έκθεση. Στη σελίδα δεκατέσσερα (14) τα τρία (3) από τα τέσσερα (4) άρθρα που τα ονομάσατε άρθρα, το είπατε βέβαια και εσείς ότι είναι κυρίως εκλαϊκευτική δράση πολύ θετική και εγώ την κάνω και άλλοι πολλοί, αλλά δεν είναι επιστημονικά άρθρα. Επίσης στα εγχειρίδια της, απ' ότι βλέπω και από τα σχέδια που περιέχουν, είναι αρκετά διαδεδομένη η γνώση στη διεθνή βιβλιογραφία. Πάντοτε ως καθηγητής που έχει σχέση πολύ με την ιστορία και τις κοινωνικές επιστήμες, βρίσκομαι σε αμηχανία, όταν καλούμε να κρίνω και να αξιολογήσω ότι έχει βάρος τεχνικό. Εμπιστεύομαι την εισηγητική έκθεση και πιστεύω ότι η κυρία Σαλή είναι σε θέση να εκλεγεί στην βαθμίδα της καθηγήτριας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εγώ θα ήθελα να απευθυνθώ προς τα μέλη της εισηγητικής επιτροπής και να πω αν η κα Σαλή έχει αποφύγει ή δεν ξέρω τί, να ασχοληθεί με τον μουσειακό χώρο της Κέρκυρας.

ΚΟΡΡΕΣ: Ήδη έχει καταταθεί και εγκριθεί η έκθεση της για το Μον Ρεπό. Το μουσείο της Αντιβουνιώτισσας είναι θαυμάσιο, θα μπορούσε να παρέμβει στην Άνω Κορακιάνα στο παράρτημα της Εθνικής Πινακοθήκης, στο Αρχαιολογικό Μουσείο και απομένει και το Αχίλλειο, το οποίο βεβαίως πρέπει άρδην να εκκαθαριστεί. Να φύγουν όλες οι υπηρεσίες, να αναπτυχθούν όλες οι τοιχογραφίες, οι οροσογραφίες στα δωμάτια και να γίνει όπως λέμε με δύο προσωπικότητες. Τα ανάκτορα των Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου πρέπει να αναδειχθούν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Κορρέ.

Μπορούμε να προχωρήσουμε αν δεν υπάρχει καμία άλλη ερώτηση στην ψηφοφορία πιστεύω.

Κληρώνεται το γράμμα Ω.

ΑΓΓΕΛΟΜΑΤΗ: Γνωρίζοντας από παλαιά εν μέρει το αρχικό έργο της κας Σαλή, το αρχαιολογικό, το οποίο γνώρισα από προσωπικό ενδιαφέρον επειδή και εγώ έχω τελειώσει Ιστορικό και Αρχαιολογικό Τμήμα, θέλω να πω ότι με είχε εντυπωσιάσει και το λεξικό της, και η διδακτορική της διατριβή. Σχετικά με το νεώτερο έργο της θέλω να παρατηρήσω ότι είμαστε τυχεροί στο πανεπιστήμιο που έχουμε μία επιστήμονα που συνδυάζει, το θεωρητικό με το πρακτικό μέρος και ειδικά με το τεχνικό μέρος, πράγμα το οποίο νομίζω πολλοί λίγοι στον τομέα της μουσειολογίας στην Ελλάδα το κάνουν. Σύμφωνα λοιπόν με την εισηγητική έκθεση, με την γνώση του έργου της κας Σαλή στο Πανεπιστήμιο μας, ψηφίζω με ευχαρίστηση υπέρ της εκλογής της, στη βαθμίδα του καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχαιολογίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΖΙΑΣ: Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση, και τα όσα ανέπτυξα προφορικά εδώ, πιστεύω ότι η κα Σαλή έχει τα απαιτούμενα σύμφωνα με τον νόμο προσόντα, την προσωπικότητα για την διδασκαλία αυτού του σύνθετου μαθήματος, την όρεξη για να εργαστεί, για αυτό ψηφίζω ευχαρίστως υπέρ της εκλογής της στη βαθμίδα του καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχαιολογίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΚΑΡΑΠΙΑΚΗΣ: Λαμβάνοντας υπόψη την εισηγητική έκθεση, και γνωρίζοντας προσωπικά το έργο της κας Σαλή, ψηφίζω ευχαρίστως υπέρ της εκλογής της στη βαθμίδα του καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΚΟΡΡΕΣ: Με βάση το έργο της κας Σαλή, την εισηγητική έκθεση και αυτών που ειπώθηκαν εδώ, ψηφίζω ευχαρίστως υπέρ της εκλογής της στη βαθμίδα του καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΛΑΜΠΡΙΝΟΥΔΑΚΗΣ: Μετά τα όσα γράψαμε, τα όσα είπα εδώ προφορικά και μετά από τις απαντήσεις που έδωσε η κα Σαλή, ψηφίζω ευχαρίστως υπέρ της εκλογής της στη βαθμίδα του καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΠΑΛΙΟΥΡΑΣ: Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση, την οποία βρίσκω πάρα πολύ σπουδαία επειδή έχει ποιότητα, αλλά και γιατί θέλω να υπογραμμίσω τρία (3) χαρακτηριστικά του έργου της κας Σαλή και νομίζω ότι έχει μία διαχρονική οπτική στο έργο της. Χρησιμοποιεί σύγχρονες τεχνικές και παρουσιάζει και μία πρωτοτυπία στις παρουσιάσεις και ευχαρίστως ψηφίζω υπέρ της εκλογής της στη βαθμίδα του καθηγητή στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΠΙΖΑΝΙΑΣ: Με βάση την εισηγητική έκθεση, το έργο της κας Σαλή και την προσωπικότητά της, τα οποία γνωρίζω, ψηφίζω ευχαρίστως υπέρ της εκλογής της στη βαθμίδα του καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΣΟΦΙΑΝΟΣ: Σύμφωνα με την αναλυτική και πολύ διαφωτιστική εισηγητική έκθεση, την προσωπική μου και άμεση γνώση του έργου της κας Σαλή, επιστημονικού, συγγραφικού, του πολύ πετυχημένου διδακτικού της έργου, γνωρίζοντας την συμμετοχή και την προσφορά της στο Τμήμα και στο πανεπιστήμιο, το εξαιρετικό ήθος και την προσωπικότητά της, ψηφίζω πολύ ευχαρίστως υπέρ της εκλογής της στη βαθμίδα του καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΧΡΗΣΤΙΑΔΗΣ: Η κα Σαλή συνδυάζει με εξαιρετική επιτυχία τις γνώσεις της στη αρχιτεκτονική και στην αρχαιολογία, δεν διστάζει να καταπάνεται με δύσκολα ζητήματα και να φέρνει εις πέρας ιδιαίτερα απαιτητικά εγχειρήματα, όπως π.χ. το εξαιρετικό λεξικό μυκηναϊκών τεχνολογικών όρων, χρησιμοποιώντας και υλικό ιδιαίτερα προβληματικό, όπως είναι οι πινακίδες της γραμμικής γραφής Β'. Στις λαμπρές επιστημονικές επιδόσεις της προστίθενται και το ήθος η προθυμία η εργατικότητα και η συνεργασιμότητά της. Συμφωνώ συνεπώς με την εμπεριστατωμένη εισηγητική έκθεση και ψηφίζω πολύ ευχαρίστως υπέρ της εκλογής της στη βαθμίδα του καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση

Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΧΡΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ: Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση, την οποία έχω συνοπογράψει, την συζήτηση που έγινε, και την προσωπική μου άποψη για τη κα Σαλή, ψηφίζω πολύ ευχαρίστως υπέρ της εκλογής της στη βαθμίδα του καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

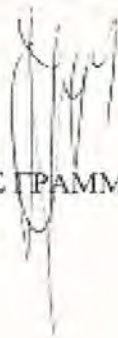
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗΣ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας έχει ως εξής: Επί 10 παρόντων του ειδικού εκλεκτορικού σώματος η κα. Σαλή έλαβε 10 θετικές ψήφους και εκλέγεται στη βαθμίδα του Καθηγητή με γνωστικό αντικείμενο «Μουσειολογία – Σύνθεση και Αξιοποίηση Μουσειακών Χώρων», στο Τμήμα Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συγχαρητήρια κα Σαλή.

ΣΑΛΗ: Σας ευχαριστώ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΡΒΑΝΑΚΟΣ